

Θεωρίες Περιφερειακής Ανάπτυξης και Περιφερειακών Ανισοτήτων: Μια σύντομη παρουσίαση

Η χωρική διάσταση του θεμελιώδους οικονομικού προβλήματος

- Το θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα έγκειται στην ικανοποίηση απεριόριστων αναγκών με περιορισμένους πόρους (μέσα / συντελεστές παραγωγής / παραγωγικούς συντελεστές).
 - Τι θα παραχθεί;
 - Πώς θα παραχθεί;
 - Για ποιόν θα παραχθεί;
 - Πού θα παραχθεί; ⇒ Οι οικονομικές δραστηριότητες δεν διεξάγονται «στο κεφάλι μιας καρφίτσας»!

Η διάσταση του χώρου στην ανάπτυξη

► Γενικά περί ανάπτυξης

- Μεγέθυνση/ ανάπτυξη = μη ταυτόσημες έννοιες
- Μεγέθυνση (*growth*): η θετική μεταβολή του ΑΕΠ
- Ορισμός ανάπτυξης = μη κοινά αποδεκτός
- Η ανάπτυξη είναι σύνθετη έννοια, ευρύτερη της μεγέθυνσης. Είναι μια έννοια δυναμική και όχι στατική. Έχει διαφορετικό νόημα ανάλογα με την εποχή, την περιοχή ή τη χώρα, τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν, ακόμη και με την αντίληψη του καθενός ξεχωριστά για την κοινωνία και τη θέση του ατόμου σε αυτή.
- Μέτρηση ανάπτυξης = μη κοινά αποδεκτή μέθοδος

Βασικοί δείκτες: ΑΕΠ, δείκτες επιπέδου διαβίωσης, σύνθετοι δείκτες

Η σημασία του παράγοντα «χώρος» στην ανάπτυξη

“Yet who can deny the spatial aspect of economic development: that all economic processes exist in space, as well as over time? Realistically, both time and space must be vital considerations in any theory of economy.”

Walter Isard, 1956

Δυνάμεις της αγοράς και περιφερειακές ανισότητες: Άμβλυση ή όξυνση;

- ▶ Ποιοί είναι οι μηχανισμοί εκείνοι οι οποίοι καθορίζουν την κατανομή των οικονομικών (και κοινωνικών) δραστηριοτήτων στο χώρο;
- ▶ Τι (ανα)παράγει, εν τέλει, σε μια οικονομία τις περιφερειακές ανισότητες;
- ▶ Είναι στη φύση των δυνάμεων της αγοράς να οξύνουν ή να αμβλύνουν τις ανισότητες;

Τα βασικά θεωρητικά ρεύματα και οι προβλέψεις τους για την εξέλιξη του περιφερειακού προβλήματος

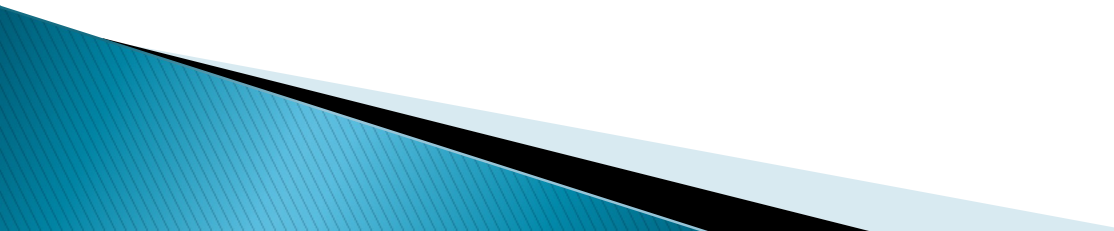
-Θεωρίες σύγκλισης (αυτοεξισορρόπησης) π.χ. νεοκλασικές
θεωρίες

-Θεωρίες απόκλισης (ανισορροπίας) π.χ. Θεωρία σωρευτικής
αιτιότητας, Νέα Οικονομική Γεωγραφία ή Γεωγραφική
Οικονομική, Θεωρίες Ενδογενούς Μεγέθυνσης

Θεωρίες σύγκλισης (αυτοεξισορρόπησης) (01)

- ▶ Οι **θεωρίες σύγκλισης ή αυτοεξισορρόπησης** υποστηρίζουν ότι οι περιφέρειες μπορούν να αναπτύσσονται ισόρροπα δεδομένου ότι οι μηχανισμοί της ελεύθερης αγοράς, μακροχρόνια, τείνουν να εξαλείψουν τις όποιες χωρικές ανισοροπίες. Τούτο σημαίνει ότι οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες θα ακολουθήσουν την αναπτυξιακή πορεία των περισσότερο αναπτυγμένων περιφερειών εφόσον ενσωματωθούν στην παγκόσμια αγορά.
- ▶ Στην (ιδεατή) κατάσταση της ισορροπίας υπάρχει άριστος επιμερισμός των παραγωγικών πόρων ο οποίος εγγυάται το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης (τουλάχιστον ως προς την τάση) μεταξύ των περιφερειών.

Θεωρίες σύγκλισης (αυτοεξισορρόπησης) (02)

- ▶ Η θεωρία της φθίνουσας οριακής παραγωγικότητας του κεφαλαίου
 - ▶ Η θεωρία του διαπεριφερειακού εμπορίου
 - ▶ Η θεωρία της διαπεριφερειακής κινητικότητας της εργασίας
 - ▶ Η θεωρία της εξαγωγικής βάσης
 - ▶ ...
-

Η έννοια των εσωτερικών (αντι)οικονομιών κλίμακας

- ▶ Εσωτερικές Οικονομίες Κλίμακας (internal economies of scale): εξοικονομήσεις κόστους οι οποίες επιτυγχάνονται λόγω της αύξησης του μεγέθους της επιχείρησης.
- ▶ Εσωτερικές Αντιοικονομίες Κλίμακας (internal diseconomies of scale): επιβαρύνσεις κόστους οι οποίες προκαλούνται εξαιτίας της αύξησης του μεγέθους της επιχείρησης .

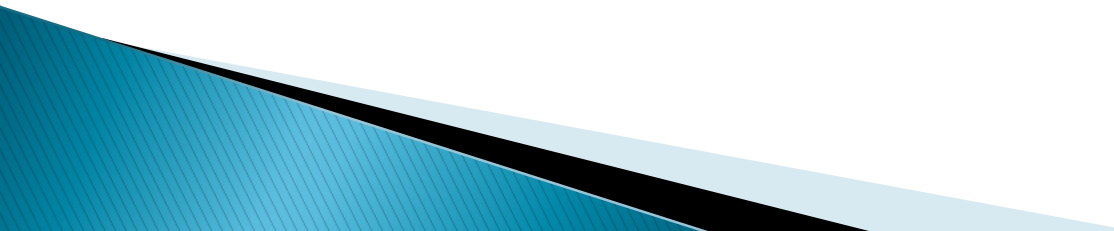
Η έννοια των εξωτερικών (αντι)οικονομιών κλίμακας

- ▶ Εξωτερικές Οικονομίες Κλίμακας (external economies of scale): εξοικονομήσεις κόστους οι οποίες επιτυγχάνονται λόγω της αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων.
- ▶ Εξωτερικές Αντιοικονομίες Κλίμακας (external diseconomies of scale): επιβαρύνσεις κόστους οι οποίες προκαλούνται εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων.
- ▶ Οικονομίες / Αντιοικονομίες Εντοπιότητας (localization economies / diseconomies): αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν στον ίδιο κλάδο.
- ▶ Οικονομίες / Αντιοικονομίες Αστικοποίησης (urbanization economies / diseconomies): αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων οι οποίες δεν ανήκουν στον ίδιο κλάδο.

Θεωρίες απόκλισης (ανισορροπίας) (01)

- ▶ Οι θεωρίες απόκλισης ή ανισορροπίας υποστηρίζουν ότι οι περιφερειακές ανισότητες είναι στοιχείο της λειτουργίας του καπιταλιστικού συστήματος και τείνουν να διευρύνονται όσο η οικονομία λειτουργεί με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς.
- ▶ Οι θεωρίες απόκλισης υποστηρίζουν τη μακροχρόνια απόκλιση των επιπέδων ανάπτυξης των περιφερειών και, ως εκ τούτης, την *αναγκαιότητα κρατικής παρέμβασης* για την αποτροπή της επιδείνωσης των διαπεριφερειακών ανισοτήτων.

Θεωρίες απόκλισης (ανισορροπίας) (02)

- ▶ Η θεωρία της συσσώρευσης κεφαλαίου
 - ▶ Η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας
 - ▶ Η θεωρία της κεφαλαιακής συσσώρευσης μέσω της βελτίωσης της τεχνογνωσίας
 - ▶ Η θεωρία της ενδογενούς ανάπτυξης
 - ▶ Η θεωρία της νέας οικονομικής γεωγραφίας
 - ▶ Η θεωρία του διαμαντιού
 - ▶ ...
-

Το υπόδειγμα του Rostow (1960)

- ▶ Αποτέλεσε καθαρή έκφραση της Αμερικάνικης φιλελεύθερης ιδεολογίας. Επιχειρεί να ερμηνεύσει την μακροχρόνια διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης από την οπτική της οικονομικής Ιστορίας.
- ▶ Περιγράφει πέντε στάδια από τα οποία διέρχεται κάθε χώρα στην πορεία της ανάπτυξης της.
- ▶ Κάθε χώρα βρίσκεται σε μία βαθμίδα που με την πάροδο του χρόνου θα εξαλειφθούν οι όποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ των χωρών. Ουσιαστικά, όλες οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες βρίσκονται εκεί που προηγουμένως βρίσκονταν οι ανεπτυγμένες.

▶ Κάθε χώρα κατά τον Rostow διέρχεται από τα εξής στάδια:

1. Το στάδιο της παραδοσιακής Κοινωνίας (traditional society)

Κυρίαρχος στο στάδιο αυτό η αγροτική παραγωγή όπου το 75% των εργαζομένων ασχολείται με την παραγωγή ειδών διατροφής. Υπάρχει χαμηλή παραγωγικότητα της οικονομίας διότι δεν αξιοποιείται η Τεχνολογία. Η πολιτική δύναμη κατέχεται από τους γαιοκτήμονες ή μία κεντρική αρχή. Επικρατεί ισορροπία μέχρι να υπάρξει ερέθισμα που θα την διαταράξει.

2. Το στάδιο των προϋποθέσεων για την απογείωση (transitional stage)

Η στατική ισορροπία διαταράσσεται και απογειώνεται η χώρα με έργα υποδομών, παρεμβατική πολιτική, βελτίωση μεταφορών, αλλαγές στην γεωργική παραγωγή με εισαγωγή τεχνολογίας και απελευθέρωση εργατικών χεριών. Παράλληλα, η επέκταση των εισαγωγών συνεπάγεται και αύξηση του Διεθνούς εμπορίου. Μία νέα τάξη επιχειρηματιών εμφανίζεται (ελίτ) ενώ αυξάνονται οι εξαγωγές πρώτων υλών.

3. Το στάδιο της απογείωσης (take-off stage)

Διαρκεί 2 - 3 δεκαετίες. Επικρατεί αύξηση των επενδύσεων και ανάπτυξη βιομηχανικών τομέων. Παράλληλα, βελτιώνεται το θεσμικό, κοινωνικό και πολιτικό σύστημα καθώς ευνοείται ο οικονομικός τομέας. Υπάρχει ετήσια αύξηση του παραγόμενου προϊόντος και πλέον ανατροφοδοτούμενη ανάπτυξη. Κυριαρχεί ένα σύγχρονο τμήμα της κοινωνίας επί του παραδοσιακού.

4. Το στάδιο της πορείας προς την ωριμότητα (drive to maturity)

Επιτυγχάνεται ωρίμανση της οικονομίας και διαιώνιση της αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης. Εφαρμόζεται νέα Τεχνολογία σε όλους τους τομείς και επενδύσεις άνω του 10% του εθνικού εισοδήματος. Παρατηρείται αύξηση του εθνικού πληθυσμού, βελτιώνεται το επίπεδο ζωής των κατοίκων, δημιουργείται ειδικευμένο προσωπικό

5. Το στάδιο της υψηλής μαζικής κατανάλωσης (stage of high mass consumption)

Υπάρχει υψηλό επίπεδο εθνικού εισοδήματος, αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, αύξηση αριθμού καταναλωτικών αγαθών, κατοίκηση στα προάστια, πλήρης απασχόληση και αύξηση γεννήσεων.

Οι 3 νεοκλασικοί Μηχανισμοί

- ▶ Η νεοκλασική προσέγγιση ασχολήθηκε με τους μηχανισμούς ισορροπίας. Θεωρεί ότι υπάρχουν τουλάχιστον τρεις μηχανισμοί στην οικονομία που μπορούν οδηγήσουν σε εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων και ισόρροπη ανάπτυξη:

1. Ο πρώτος μηχανισμός σχετίζεται με την *Τεχνολογία παραγωγής* η οποία σε πλήρως ανταγωνιστικές αγορές (υποχρεωτική υπόθεση του νεοκλασικού υποδείγματος) χαρακτηρίζεται κατ'ανάγκη από σταθερές αποδόσεις κλίμακας (ισόποσες αυξήσεις τις εργασίας και του κεφαλαίου κατά 1% οδηγεί σε ισόποση αύξηση του προϊόντος).

Περιγράφονται μαθηματικά από τις εξισώσεις Cobb–Douglas, οι οποίες χαρακτηρίζονται από φθίνουσα παραγωγικότητα του κεφαλαίου (δηλαδή αύξηση κεφαλαίου ή επενδύσεων μειώνεται η παραγωγικότητα).

Ο Solow (1956) καταλήγει ότι είναι στη φύση των αγορών να οδηγούνται στην σύγκλιση διότι η παραγωγικότητα θα είναι μεγαλύτερη στις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες.

Μεγαλύτερη παραγωγικότητα κεφαλαίου, *ceteris paribus*, συνεπάγεται υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και έτσι επιτυγχάνεται η σύγκλιση χωρίς την άσκηση παρεμβατικών πολιτικών.

2. Οι Heckscher και Ohlin ανέπτυξαν τον δεύτερο μηχανισμό σύγκλισης που στηρίζεται στο *διαπεριφερειακό εμπόριο*. Πιο συγκεκριμένα δύο περιφέρειες που συνάπτουν εμπορικές σχέσεις θα εξειδικευτούν σε προϊόντα που κάνουν εντατική χρήση το συντελεστή παραγωγής (εργασίας ή κεφαλαίου).

Επομένως, θα υπάρχει:

- i) Χαμηλό κόστος
- ii) Ανταγωνιστικές τιμές
- iii) Συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι της άλλης περιφέρειας

Σύμφωνα με τον Samuelson, μέσω της εξειδίκευσης και της ανταλλαγής επέρχεται και η εξίσωση των αμοιβών της εργασίας και του κεφαλαίου μεταξύ των περιφερειών.

► Και σε αυτό το υπόδειγμα η σύγκλιση των αμοιβών των συντελεστών (άρα και των εισοδημάτων) επέρχεται αυτόματα από τη λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς, χωρίς παρεμβατική πολιτική.

3. Η μετανάστευση αποτελεί τον τρίτο πυλώνα του μηχανισμού σύγκλισης. Η απρόσκοπτη κινητικότητα εργασίας που υποστηρίζει η νεοκλασική προσέγγιση δίνει την δυνατότητα στο εργατικό δυναμικό να μετακινείται από περιοχές με χαμηλές αμοιβές εργασίας σε περιοχές με υψηλές αμοιβές.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα στις πρώτες περιοχές να δημιουργούνται ελλείψεις στην αγορά εργασίας αυξάνοντας τις αμοιβές ενώ στις δεύτερες πιέζει τους μισθούς προς τα κάτω λόγω της μεγάλης προσφοράς εργασίας.

Όσο υπάρχουν μισθολογικές διαφορές μεταξύ των περιφερειών η μετανάστευση θα συνεχίζεται οδηγώντας σε σύγκλιση τις αμοιβές όπου τελικά και σε αυτή την περίπτωση επέρχεται χωρική ισορροπία στο οικονομικό σύστημα χωρίς παρεμβατικές πολιτικές.

Η Θεωρία της Ενδογενούς Ανάπτυξης: Romer (1986)

Η βασική θέση του υποδείγματος:

Οι αύξουσες αποδόσεις κλίμακας προκύπτουν από τη συσσώρευση της γνώσης ως εξής:

1. Η γνώση παράγεται ως αποτέλεσμα πόρων που κατανέμονται στην έρευνα και υπόκεινται σε φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας (δηλαδή η αύξηση της γνώσης δεν είναι ακριβώς ανάλογη με την αύξηση των πόρων)
2. Η συμβολή της γνώσης στην παραγωγή του προϊόντος μιας επιχείρησης υπόκειται σε αύξουσες αποδόσεις κλίμακας (δηλαδή το προϊόν αυξάνεται αναλογικά περισσότερο σε σχέση με τη βελτίωση της γνώσης).
3. Η γνώση που παράγεται σε μία επιχείρηση δημιουργεί θετικές εξωτερικές οικονομίες για όλες τις επιχειρήσεις.

Το υπόδειγμα του Romer είναι το πρώτο υπόδειγμα που συνδυάζει εσωτερικές και εξωτερικές οικονομίες κλίμακας και υποδεικνύει ότι η ανάπτυξη είναι μία συσσωρευτική διαδικασία.

Συνδυάζοντας την επίδραση των παραπάνω σχέσεων οδηγούμαστε σε επενδύσεις με αύξουσες αποδόσεις κλίμακας και όχι φθίνουσες όπως το νεοκλασικό υπόδειγμα.

Δηλαδή οι μεγάλες επενδύσεις αυξάνουν περισσότερο το προϊόν (και το ΑΕΠ) και όχι οι μικρές.

Επομένως οι ρυθμοί ανάπτυξης των ανεπτυγμένων χωρών μπορεί να είναι υψηλότεροι από τους ρυθμούς των αναπτυσσόμενων χωρών και επομένως τα επίπεδα ανάπτυξης να αποκλίνουν αντί να συγκλίνουν.

Ο Romer (1986) παρέθεσε στοιχεία για τις χώρες του ΟΟΣΑ και διαπίστωσε ότι ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης την περίοδο 1950 -1980 ήταν μεγαλύτερος των ανεπτυγμένων χωρών σε σχέση με των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η Νέα Οικονομική Γεωγραφία

Αποτελεί μία πρόσφατη σχολή που αναδύθηκε από την εργασία του Krugman (1991) και εξετάζει σε ένα υπόδειγμα γενικής ισορροπίας τις χωρικές δυναμικές που αναπτύσσονται σε μία οικονομία της οποίας:

- i) Οι αγορές λειτουργούν σε καθεστώς ατελούς ανταγωνισμού
- ii) Τα προϊόντα είναι διαφοροποιημένα
- iii) Η παραγωγή στο επίπεδο της επιχείρησης υπόκειται σε αύξουσες αποδόσεις κλίμακας
- iv) Η κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου είναι έντονη και το κόστος μεταφοράς είναι μη μηδενικό.

Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανωτέρω θεωρία είναι ότι το κόστος μεταφοράς και συνεπώς ο γεωγραφικός παράγοντας παίζουν ρυθμιστικό ρόλο στην κατανομή των δραστηριοτήτων στο χώρο.

- ▶ Όταν το κόστος μεταφοράς είναι υψηλό, οι επιχειρήσεις τείνουν να λειτουργούν ως μονοπώλια που εγκαθίστανται στις επιμέρους περιφερειακές αγορές για την αποφυγή οικονομικής επιβάρυνσης της μεταφοράς προϊόντων.
- ▶ Όταν το κόστος μεταφοράς είναι χαμηλό (λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων ή νέων μεταφορικών υποδομών) οι επιχειρήσεις έχουν την τάση να συγκεντρώνονται στις μεγαλύτερες αγορές για να απολαμβάνουν οικονομίες συγκέντρωσης στην παραγωγή ενώ παράλληλα δεν κινδυνεύουν να χάσουν τις πιο απομακρυσμένες περιοχές.
- ▶ Συνεπώς, όταν υπάρχει χαμηλό ή φθίνων κόστος μεταφοράς η συγκέντρωση της παραγωγής σε έναν μικρό αριθμό κέντρων είναι αυτοτροφοδοτούμενη.

Η Νέα Οικονομική Γεωγραφία

- ▶ Το δεύτερο συμπέρασμα σχετίζεται με την διαφοροποίηση των προϊόντων (Thisse, 2000).
- ▶ Πιο συγκεκριμένα, όσο αυξάνεται η διαφοροποίηση των προϊόντων τόσο αυξάνεται και η πιθανότητα συγκέντρωσης των επιχειρήσεων σε ένα μικρό αριθμό συστάδων (clusters) έχοντας ως αποτέλεσμα η διαφοροποίηση να απαλλάσσει τις επιχειρήσεις από την πίεση του ανταγωνισμού των τιμών και να τους επιτρέπει να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα που τους προσφέρουν οι οικονομίες συγκέντρωσης σε ένα διαφοροποιημένο περιβάλλον .
- ▶ Συνεπώς, υπό συνθήκες χαμηλού κόστους μεταφοράς η έντονη διαφοροποίηση των προϊόντων ευνοεί τη χωρική συγκέντρωση των δραστηριοτήτων.
- ▶ Ακολούθως, η ποικιλία παραγόμενων προϊόντων λειτουργεί επίσης συσσωρευτικά.
- ▶ Οι καταναλωτές δείχνουν έντονη προτίμηση στην ποικιλία, η ποικιλία συναρτάται με το μέγεθος της αγοράς και η παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων χαρακτηρίζεται από αύξουσες αποδόσεις κλίμακας (μεγάλες πόλεις συγκεντρώνουν δυσανάλογα τμήματα του πληθυσμού)

Η Νέα Οικονομική Γεωγραφία/ Συνοπτικά:

- A. Καθώς διαχρονικά οι αποστάσεις και το κόστος μεταφοράς μειώνονται, ταυτόχρονα εξασθενούν και οι φυγόκεντρες δυνάμεις που αντισταθμίζουν τη συσσωρευτική δυναμική των οικονομιών κλίμακας, οι οποίες αναπτύσσονται στην παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων.
- B. Από ένα σημείο και μετά η συσσωρευτική διαδικασία αυτοτροφοδοτείται καθώς οι μεγάλες και διαφοροποιημένες περιοχές έλκουν νέες επιχειρήσεις που με την σειρά τους αυξάνουν την ήδη μεγάλη ελκτικότητα (σε σχέση με τις μικρές περιοχές).
- Γ. Μία περιοχή μπορεί να επωφεληθεί από τη δυναμική της συσσώρευσης ανάλογα με το αν διαθέτει ή όχι ένα κρίσιμο αρχικό μέγεθος και τις κατάλληλες γεωγραφικές συντεταγμένες (οι ευνοημένες πόλεις στην αρχική τυχαία κατανομή).

Επίτευγμα της Νέας Οικονομικής Γεωγραφίας

Αποκατάσταση της σχέσης της οικονομικής ανάλυσης του χώρου δεδομένου ότι οι ανισότητες σε όλα τα χωρικά επίπεδα ήταν και παραμένουν σημαντικές παρά τις παρεμβατικές πολιτικές.

Η θεωρία των Πόλων Ανάπτυξης

Η Οικονομική προσέγγιση: Το υπόδειγμα του Perroux (1955).

- ▶ Η χωρική και βιομηχανική ανάπτυξη δεν εμφανίζεται παντού και ταυτόχρονα αλλά σε σημεία ή πόλους μεγέθυνσης με διαφορετική ένταση και διαχέεται διαμέσου «καναλιών» με μεταβλητά τελικά αποτελέσματα στο σύνολο της οικονομίας.
- ▶ Κάθε βιομηχανία ή ομάδα βιομηχανιών που παράγει οικονομική μεγέθυνση συνιστά έναν πόλο ανάπτυξης (κυρίως βιομηχανικές πόλεις ή αστικά κέντρα της επαρχίας) όπου εκεί πραγματοποιείται ενσωμάτωση της Τεχνολογίας και παρατηρούνται υψηλές εισοδηματικές ελαστικότητες ζήτησης προϊόντων.
- ▶ Συνεπώς, υπάρχει άυξηση εισοδήματος της περιοχής (και της υποανάπτυκτης περιφέρειας) στο σύνολο της λόγω της συγκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων ή μεγάλων επιχειρήσεων που λειτουργούν ως προωθητικές ή κινητήριες βιομηχανικές μονάδες

▶ Ο Perroux χρησιμοποιεί δύο βασικές έννοιες

1. Την έννοια της «κυρίαρχης βιομηχανίας» (leading industry)
2. Την έννοια της «προωθητικής βιομηχανίας» (propulsive industry)

Γενικά διαπιστώνει ότι η αύξηση της ζήτησης προκαλεί αύξηση της παραγωγής και υπάρχει ανάπτυξη με αποτελέσματα

- ▶ Κεϋνσιανά πολλαπλασιαστικά στο εισόδημα (ενίσχυση απασχόλησης)
- ▶ Πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα κατά Leontief, λόγω διατομεακών σχέσεων και εξαρτήσεων στην περιφέρεια
- ▶ Αποτελέσματα επιτάχυνσης στις επενδύσεις επιχειρήσεων
- ▶ Αποτελέσματα σχηματισμού πολυ (αναπτυξιακός πόλος)

Γενικά, η ίδρυση μίας ή περισσότερων προωθητικών βιομηχανιών αλλάζει το οικονομικό περιβάλλον προς την ανάπτυξη και την πρόοδο.

Η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας

- ▶ Myrdal (1957)
- ▶ Η επίδραση των δυνάμεων της αγοράς τείνει να αυξάνει παρά να ελαττώνει τις περιφερειακές ανισότητες. Οι δυνάμεις αυτές επενεργούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει συγκέντρωση δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιφέρειες και αυτό λειτουργεί σε βάρος της ανάπτυξης των άλλων περιφερειών.

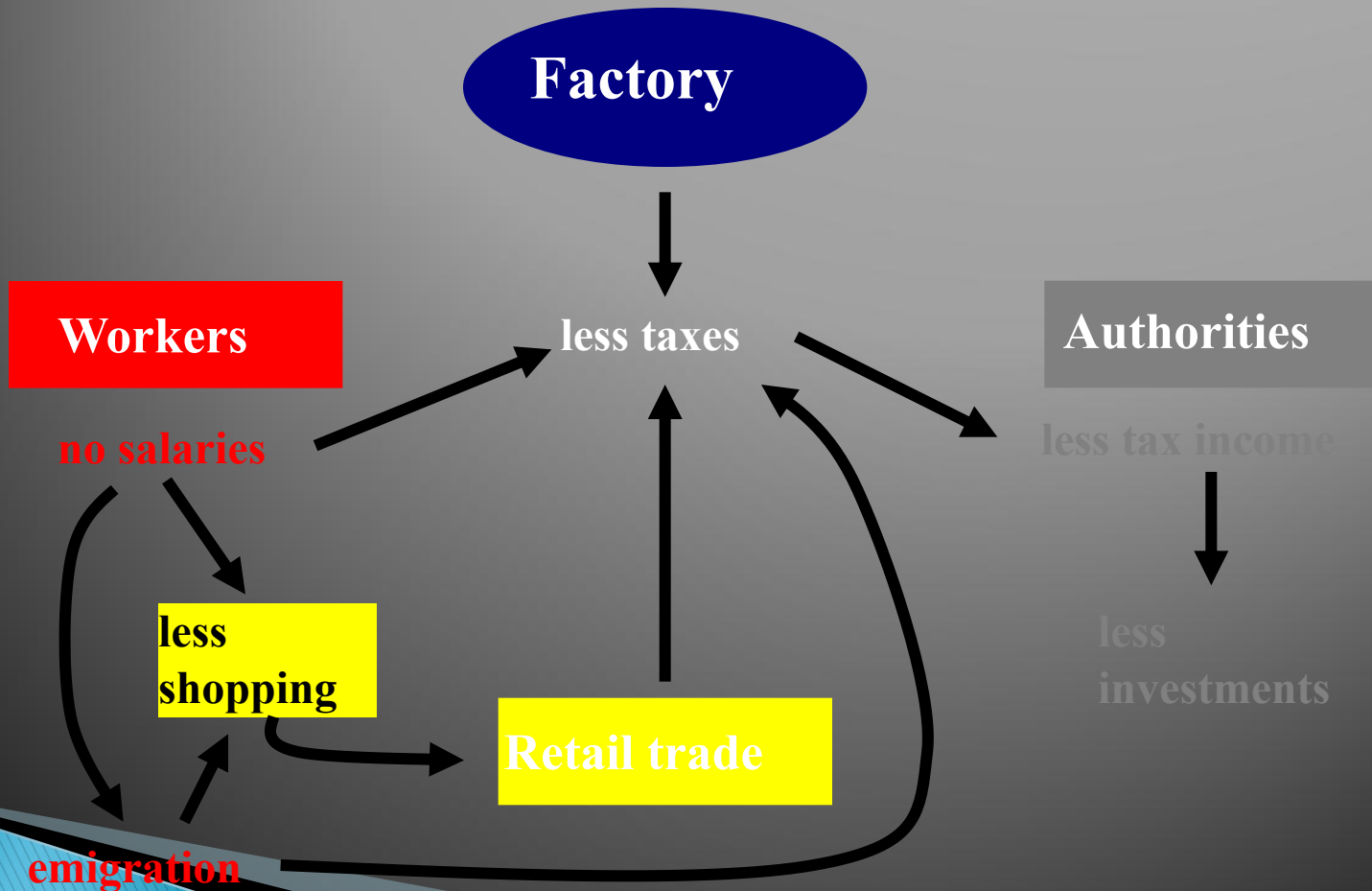

Η Θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας

- ▶ **Διαδικασία της σωρευτικής αιτιότητας:** Η παρουσία ενός αρνητικού παράγοντα είναι ταυτόχρονα η αιτία και το αποτέλεσμα της παρουσίας άλλων αρνητικών παραγόντων
- ▶ Η οικονομική ανάπτυξη πραγματοποιείται σε **ορισμένα κέντρα ανάπτυξης** που ευνοούνται από την ύπαρξη φυσικών ή άλλων πλεονεκτημάτων (φυσικοί πόροι, κατάλληλη τοποθεσία, μεγάλη αγορά, μεταφορικά δίκτυα, κοινωνικό κεφάλαιο), με αποτέλεσμα η απόσταση στα επίπεδα ευημερίας μεταξύ κέντρου και περιφέρειας να αυξάνεται.
- ▶ Αν και οι λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές έχουν το πλεονέκτημα της χαμηλής αμοιβής της εργασίας, το πλεονέκτημα αυτό αντισταθμίζεται από το πλεονέκτημα που παράγει η **συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων** στις βιομηχανοποιημένες περιοχές, οι οποίες συνεχίζουν να αναπτύσσονται, λόγω της **σωρευτικής διαδικασίας**, και να υπερέχουν έναντι της περιφέρειας.

Η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας

A factory burns down

Περιφερειακές Ανισότητες στην Ελλάδα

Εισαγωγή

Γενικά, **δεν** υπάρχει ομοιογένεια στα αποτελέσματα των εμπειρικών ερευνών που έχουν αναλύσει τις περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στους εξής λόγους:

- ▶ Διαφοροποίηση ως προς τους όρους υπολογισμού (*ΑΕΠ, απασχόληση, παραγωγικότητα, ποιοτικοί δείκτες, κοινωνικοί δείκτες, σύνθετοι δείκτες*)
 - ▶ Διαφοροποίηση ως προς τις μεθόδους υπολογισμού (*απόλυτη β-σύγκλιση, υπό συνθήκη β-σύγκλιση, σ-σύγκλιση, ομάδες σύγκλισης*)
 - ▶ Διαφοροποίηση ως προς το χωρικό επίπεδο υπολογισμού (*περιφέρειες, νομοί*)
 - ▶ Διαφοροποίηση ως προς τη χρονική περίοδο υπολογισμού (*αλλαγές στον τρόπο μέτρησης του ΑΕΠ τις περιόδους 1994-9 και 2004-05*)
- ⇒
- ▶ Διαφορετικά αποτελέσματα (*ρυθμοί σύγκλισης, απόκλισης*)
 - ▶ Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να καταγραφούν όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά και αντικειμενικά το ύψος και το είδος των περιφερειακών ανισοτήτων στη χώρα μας και να κατανοηθούν οι παράγοντες που τις προκαλούν.

**Η κατανομή του ΑΕΠ και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ και σε ευρώ
για τους 51 νομούς, 2010 (συγκρίσεις με μέσους όρους χώρας,
ΕΕ-27 και ΕΖ-17)**

Γεωγραφική ενότητα	Ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ της χώρας		ΑΕΠ σε ευρώ				ΑΕΠ σε ΜΑΔ				Μεταβολή (%) ΑΕΠ Κατά κεφαλήν		
			Κατά κεφαλήν	Μ.Ο. ΕΕ-27	Μ.Ο. ΕΖ-17	Μ.Ο. χώρα	Κατά κεφαλήν	Μ.Ο. ΕΕ-27	Μ.Ο. ΕΖ-17	Μ.Ο. χώρα			
													2010
<i>Νομοί (NUTS III)</i>	<i>2010</i>		<i>2010</i>				<i>2010</i>					<i>2000-10</i>	
ΕΕ-27			24.500	100	88	125	24.500	100	92	114			
ΕΖ-17			27.700	113	100	141	26.500	108	100	124			
Ελλάδα	100,00		19.600	80	71	100	21.400	87	81	100		16,5	
Αττική	48,00	1	25.900	106	94	132	28.200	115	106	132		35,9	5
Θεσσαλονίκη	8,91	2	17.000	69	61	87	18.500	76	70	86		-0,5	35
Αχαΐα	2,50	3	15.800	64	57	81	17.300	71	65	81		3,0	31
Ηράκλειο	2,42	4	17.700	72	64	90	19.300	79	73	90		2,7	32
Λάρισα	2,01	5	15.500	63	56	79	16.900	69	64	79		-2,1	38
Δωδεκάνησος	1,81	6	20.300	83	73	104	22.100	90	83	103		0,2	33
Μαγνησία	1,58	7	17.200	70	62	88	18.700	76	71	87		6,6	25
Κυκλάδες	1,56	8	30.900	126	112	158	33.600	137	127	157		46,5	2
Βοιωτία	1,50	9	26.600	109	96	136	29.000	118	109	136		-25,1	51
Κοζάνη	1,47	10	21.200	87	77	108	23.100	94	87	108		25,8	9
Εύβοια	1,41	11	15.200	62	55	78	16.500	67	62	77		-0,4	34
Αιτωλοακαρνανία	1,27	12	13.000	53	47	66	14.100	58	53	66		5,1	28
Κορινθία	1,24	13	18.900	77	68	96	20.600	84	78	96		-23,2	50
Χανιά	1,24	14	18.100	74	65	92	19.700	80	74	92		18,3	15
Ιωάννινα	1,12	15	13.200	54	48	67	14.400	59	54	67		-12,5	46
Φθιώτιδα	1,06	16	14.200	58	51	72	15.500	63	58	72		-16,1	47
Έβρος	1,05	17	15.700	64	57	80	17.100	70	65	80		9,9	22
Καβάλα	1,04	18	16.600	68	60	85	18.100	74	68	85		33,8	6
Μεσσηνία	1,03	19	14.000	57	51	71	15.300	62	58	71		15,3	19
Ηλεία	0,89	20	11.000	45	40	56	12.000	49	45	56		6,0	26
Σέρρες	0,88	21	10.500	43	38	54	11.400	47	43	53		-5,0	41
Πέλλα	0,86	22	13.200	54	48	67	14.300	58	54	67		3,0	30
Κέρκυρα	0,86	23	14.200	58	51	72	15.500	63	58	72		-12,1	44
Ημαθία	0,85	24	13.000	53	47	66	14.200	58	54	66		-22,7	49
Χαλκιδική	0,78	25	17.200	70	62	88	18.700	76	71	87		18,3	16
Πιερία	0,78	26	13.500	55	49	69	14.700	60	55	69		3,4	29
Εάνθη	0,77	27	15.800	64	57	81	17.200	70	65	80		23,3	11
Αργολίδα	0,75	28	16.300	67	59	83	17.800	73	67	83		7,4	24
Τρίκαλα	0,74	29	12.600	51	45	64	13.700	56	52	64		10,0	21
Λέσβος	0,73	30	15.400	63	56	79	16.700	68	63	78		18,6	14
Ροδόπη	0,70	31	14.100	58	51	72	15.300	62	58	71		28,4	8
Αρκαδία	0,69	32	17.700	72	64	90	19.300	79	73	90		-3,3	40
Λασιθί	0,64	33	19.000	78	69	97	20.700	84	78	97		13,8	20
Ρέθυμνο	0,63	34	17.200	70	62	88	18.700	76	71	87		-0,8	36
Λακωνία	0,53	35	12.800	52	46	65	13.900	57	52	65		8,1	23
Δράμα	0,52	36	11.600	47	42	59	12.600	51	48	59		-2,2	39
Καρδίτσα	0,52	37	10.000	41	36	51	10.900	44	41	51		-7,2	42
Κιλκίς	0,49	38	12.900	53	47	66	14.000	57	53	65		-12,5	45
Φλώρινα	0,47	39	19.100	78	69	97	20.800	85	78	97		40,4	4
Ζάκυνθος	0,42	40	22.800	93	82	116	24.800	101	94	116		19,1	13
Άρτα	0,40	41	12.800	52	46	65	14.000	57	53	65		15,9	18
Χίος	0,38	42	16.100	66	58	82	17.500	71	66	82		5,6	27
Κεφαλληνία	0,37	43	21.800	89	79	111	23.700	97	89	111		42,3	3
Πρέβεζα	0,36	44	14.200	58	51	72	15.400	63	58	72		-9,5	43
Φωκίδα	0,33	45	19.700	80	71	101	21.500	88	81	100		30,5	7
Θεσπρωτία	0,32	46	16.800	69	61	86	18.300	75	69	86		17,7	17
Σάμος	0,31	47	16.500	67	60	84	17.900	73	68	84		25,8	10
Καστοριά	0,27	48	11.400	47	41	58	12.400	51	47	58		-20,7	48
Ευρυτανία	0,22	49	25.800	105	93	132	28.100	115	106	131		93,1	1
Λευκάδα	0,17	50	16.800	69	61	86	18.300	75	69	86		23,0	12
Γρεβενά	0,16	51	11.700	48	42	60	12.800	46	48	60		-0,8	37

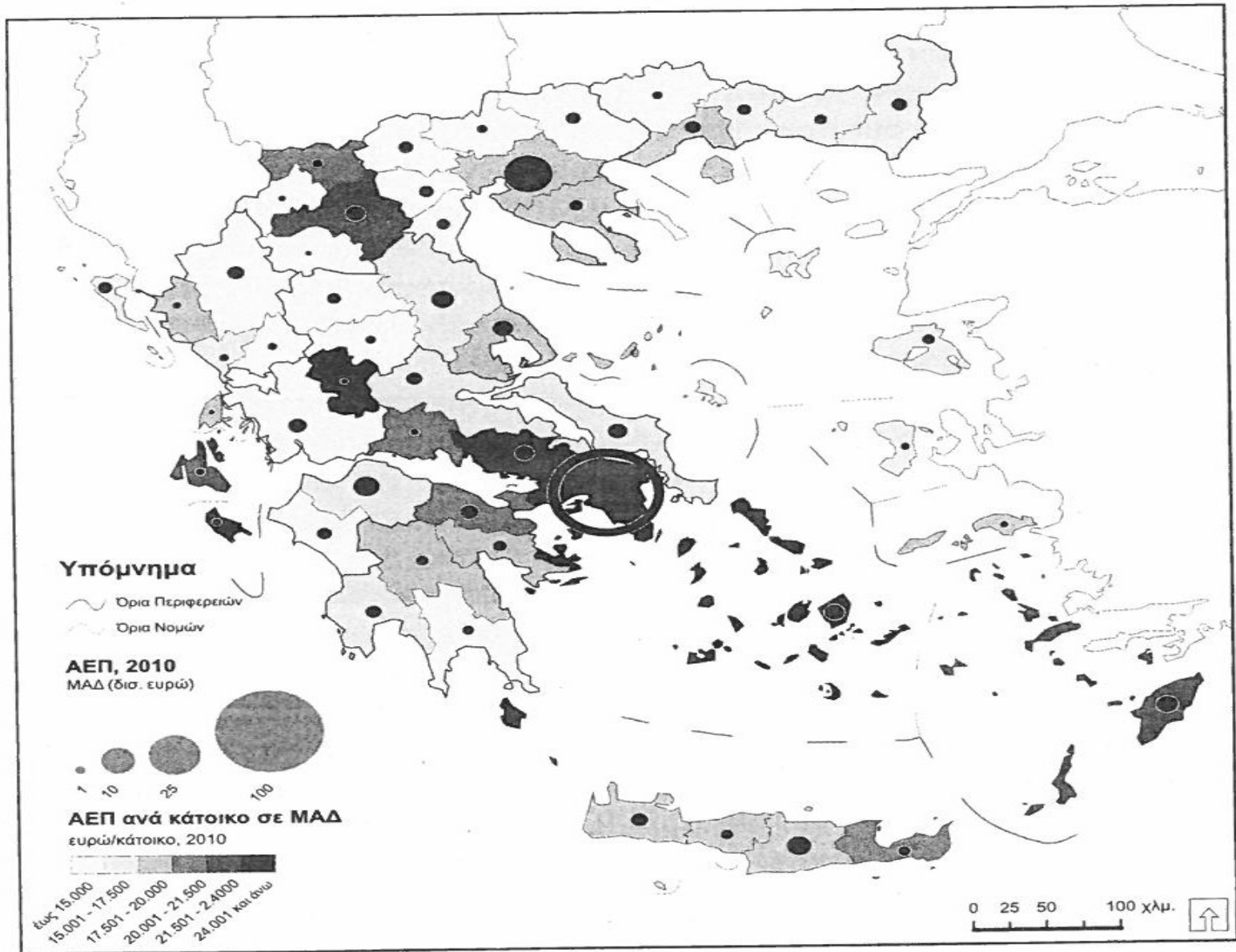
Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων)· Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βάση δεδομένων AMECO).

Η κατανομή του ΑΕΠ και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ και σε ευρώ για τις 13 περιφέρειες, 2010 (συγκρίσεις με μέσους όρους χώρας, ΕΕ-27 και ΕΖ-17)

Γεωγραφική ενότητα	Συμμετοχή στο ΑΕΠ της χώρας	ΑΕΠ σε ευρώ					ΑΕΠ σε ΜΑΔ				Μεταβολή (%) ΑΕΠ Κατά κεφαλήν	
		Κατά κεφαλήν	Μ.Ο. ΕΕ-27	Μ.Ο. ΕΖ-17	Μ.Ο. χώρα	Κατά κεφαλήν	Μ.Ο. ΕΕ-27	Μ.Ο. ΕΖ-17	Μ.Ο. χώρα			
Περιφέρειες (NUTS II)	2010	2010	=100	=100	=100	2010	=100	=100	=100	2000-10		
ΕΕ-27		24.500	100	88	125	24.500	100	92	114			
ΕΖ-17		27.700	113	100	141	26.500	108	100	124			
Ελλάδα	100,00	19.600	80	71	100	21.400	87	81	100	16,7		
Αττική	48,00	25.900	106	94	132	28.200	115	106	132	35,9	1	
Κεντρική Μακεδονία	13,54	15.400	63	56	79	16.800	69	63	79	-1,2	10	
Κρήτη	4,93	17.900	73	65	91	19.500	80	74	91	7,2	6	
Θεσσαλία	4,84	14.600	60	53	74	15.900	65	60	74	2,1	9	
Δυτική Ελλάδα	4,65	13.800	56	50	70	15.100	62	57	71	5,1	8	
Στερεά Ελλάδα	4,53	18.100	74	65	92	19.800	81	75	93	-10,1	13	
Πελοπόννησος	4,25	16.000	65	58	82	17.400	71	66	81	-3,6	12	
Ανατ. Μακεδονία και Θράκη	4,08	14.900	61	54	76	16.300	67	62	76	18,8	2	
Νότιο Αιγαίο	3,37	24.100	98	87	123	26.300	107	99	123	17,4	4	
Δυτική Μακεδονία	2,38	18.000	73	65	92	19.600	80	74	92	18,2	3	
Ήπειρος	2,21	13.700	56	49	70	15.000	61	57	70	-3,5	11	
Ιόνια Νησιά	1,81	17.200	70	62	88	18.700	76	71	87	5,3	7	
Βόρειο Αιγαίο	1,42	15.800	64	57	81	17.200	70	65	80	16,3	5	

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων): Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βάση Δεδομένων AMECO).

ΑΕΠ και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ και επίπεδο νομών, 2010

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 Δείκτες εισοδήματος και ευημερίας στους νομούς της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο (σε ευρώ)				Αποταμιευτικές καταθέσεις ανά κάτοικο (σε ευρώ)				Οικιακή χρήση ηλεκτρικής ενέργειας ανά 100 κατοίκους (σε MWh)				Επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ ανά 100 κατοίκους			
	Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %		Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %		Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %		Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %	
	2011 (Οικ. Ετ. 2012)	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11
Ελλάδα	8.396	29,8	15.410	92,7	156	156	156	156	19,6	46	46	46	46	58,0		
Αττική	10.204	1	22.726	1	103,7	9	173	9	12,6	46	67	1	54,0	39		
Χίος	9.544	2	20.566	2	152,2	1	187	6	34,6	20	44	4	49,1	44		
Κυκλάδες	9.227	3	50,5	25	17.540	3	74,0	33	185	7	-5,2	51	23	44	73,5	11
Κοζάνη	8.583	4	41,9	40	10.931	28	96,8	13	148	21	14,9	44	38	12	64,1	23
Λευκάδα	8.297	5	69,6	5	15.259	6	88,8	21	224	1	42,9	5	27	34	101,7	3
Εύβοια	8.196	6	46,4	28	10.488	29	88,9	20	190	5	33,3	27	28	31	59,2	34
Θεσσαλονίκη	8.003	7	19,0	50	13.441	9	74,8	30	153	18	3,9	49	47	2	48,8	45
Μαγνησία	7.961	8	37,4	42	10.363	32	70,0	38	150	20	19,4	42	34	20	51,9	42
Χανιά	7.959	9	46,2	29	11.934	19	73,8	34	162	14	39,1	10	39	8	56,5	36
Κεφαλληνία	7.943	10	48,9	26	16.385	4	74,3	32	181	8	40,4	8	33	22	73,1	12
Πρέβεζα	7.864	11	71,3	2	11.926	20	108,5	7	93	51	43,2	4	31	26	89,4	6
Σάμος	7.825	12	54,8	22	11.681	22	45,1	49	166	11	31,4	30	26	38	49,9	43
Κορινθία	7.816	13	57,0	17	11.576	23	79,5	26	197	4	35,9	18	26	40	60,1	31
Αρκαδία	7.807	14	55,3	20	16.280	5	96,2	16	158	15	33,3	26	18	48	43,4	46
Καβάλα	7.671	15	35,1	43	11.794	21	72,4	35	152	19	24,6	39	39	10	63,9	24
Δωδεκάνησα	7.627	16	33,4	45	12.592	12	52,6	46	162	13	23,8	40	42	6	59,3	33
Λάρισα	7.514	17	43,9	37	10.468	30	87,9	22	128	38	22,5	41	35	17	62,1	29
Λασιθί	7.504	18	44,6	34	12.268	14	70,8	37	157	16	62,5	2	38	11	68,0	19
Τρίκαλα	7.490	19	66,1	6	11.078	26	128,9	2	138	30	38,0	13	34	19	79,9	8
Αργολίδα	7.390	20	58,7	14	12.108	18	100,9	10	212	2	36,0	17	30	27	62,1	28
Ηράκλειο	7.371	21	38,0	41	11.504	24	96,7	14	141	27	39,2	9	45	3	63,0	27
Έβρος	7.359	22	44,4	36	11.099	25	99,4	11	129	37	34,0	24	36	15	71,9	15
Λέσβος	7.355	23	55,0	21	12.807	10	46,0	48	148	23	63,5	1	26	41	55,0	37
Θεσπρωτία	7.325	24	64,8	9	14.811	7	124,9	3	140	28	34,6	21	31	25	101,7	2
Άρτα	7.309	25	72,8	1	10.302	33	109,0	5	168	10	30,3	31	32	23	72,1	14
Δράμα	7.295	26	42,3	39	12.262	15	108,6	6	134	33	28,7	34	36	14	52,2	41
Μεσσηνία	7.264	27	62,9	11	12.134	17	92,0	17	148	22	39,1	11	21	47	54,6	38
Γρεβενά	7.226	28	61,9	12	12.632	11	116,3	4	124	42	33,2	28	23	43	67,9	20
Ιωάννινα	7.193	29	27,4	47	12.250	16	89,0	19	112	50	5,4	48	35	18	60,8	30
Αχαΐα	7.094	30	23,7	48	9.779	36	72,3	36	143	25	24,9	38	30	28	40,9	47
Φθιώτιδα	7.091	31	45,7	31	10.400	31	90,0	18	145	24	41,0	7	27	37	56,9	35
Καρδίτσα	7.065	32	63,5	10	8.791	41	97,7	12	135	32	33,9	25	28	33	90,4	5
Φωκίδα	7.023	33	71,1	3	8.604	44	56,1	44	140	29	29,2	33	12	50	5,0	50
Ημαθία	7.005	34	45,4	32	8.766	43	75,4	29	138	31	17,3	43	36	13	69,0	17
Βοιωτία	7.002	35	30,5	46	9.200	38	66,9	40	125	41	11,7	47	25	42	74,2	10
Ζάκυνθος	6.994	36	45,1	33	11.022	27	57,3	43	163	12	34,2	23	40	7	63,4	26
Χαλκιδική	6.911	37	65,3	7	8.265	47	64,8	41	197	3	36,5	16	21	46	65,8	21
Φλώρινα	6.856	38	45,9	30	8.946	39	62,5	42	122	45	26,9	37	26	39	69,7	16
Καστοριά	6.799	39	55,4	19	12.514	13	108,2	8	128	39	13,3	45	43	5	65,7	22
Πιερία	6.797	40	57,7	16	9.202	37	96,7	15	142	26	30,2	32	32	24	74,6	9
Ρέθυμνο	6.749	41	43,0	38	9.866	34	69,5	39	134	34	41,9	6	39	9	91,6	4
Σέρρες	6.615	42	59,8	13	9.837	35	74,7	31	122	44	34,6	19	28	30	72,9	13
Λακωνία	6.586	43	71,0	4	13.618	8	85,5	25	157	17	37,2	15	22	45	53,5	40
Πέλλα	6.455	44	55,5	18	8.527	46	86,2	24	126	40	27,0	36	28	32	84,1	7
Αιτωλοακαρνανία	6.420	45	51,5	24	8.532	45	44,5	50	131	36	38,1	12	27	35	118,9	1
Ξάνθη	6.388	46	34,1	44	8.161	48	76,8	28	123	43	34,5	22	33	21	68,9	18
Κιλκίς	6.250	47	44,4	35	7.178	51	54,2	45	120	46	27,0	35	29	29	60,1	32
Κέρκυρα	6.223	48	19,7	49	8.776	42	29,7	51	133	35	-0,9	50	35	16	24,1	49
Ροδόπη	6.079	49	48,1	27	8.025	49	78,4	27	114	49	61,8	3	27	36	63,8	25
Ευρυτανία	5.676	50	52,2	23	8.917	40	48,2	47	116	48	33,0	29	5	51	-33,6	51
Ηλεία	5.351	51	65,1	8	7.555	50	86,5	23	119	47	37,8	14	13	49	33,0	48

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΓΓΠΣ, Allmedia, 2012.

Δείκτες εισοδήματος και ευημερίας στις περιφέρειες της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο (σε ευρώ)		Αποταμιευτικές καταθέσεις ανά κάτοικο (σε ευρώ)		Οικιακή χρήση ηλεκτρικής ενέργειας ανά 100 κατοίκους (σε kWh)				Επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ ανά 100 κατοίκους		Ποσοστό νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι											
	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %										
	2011 (Οικ. Ετ. 2012)	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2008	2005-08										
Ελλάδα	8.396	29,8	15.410	92,7	158	19,6	46	58,0	39	62,8												
Αττική	10.204	1	17,0	13	22.726	1	103,7	1	173	2	12,6	12	67	1	54,0	11	56	1	63,7	10		
Νότιο Αιγαίο	8.209	2	39,9	9	14.392	3	61,3	12	171	3	10,3	13	35	4	62,9	6	44	2	89,3	4		
Βόρειο Αιγαίο	8.024	3	55,8	2	14.585	2	72,5	10	162	4	46,3	1	31	10	51,8	12	39	3	111,4	1		
Δυτική Μακεδονία	7.796	4	46,5	5	11.032	8	94,9	3	137	10	18,2	9	35	5	65,8	2	22	13	8,5	13		
Θεσσαλία	7.564	5	48,2	3	10.286	11	90,4	4	137	9	25,7	7	34	8	65,6	3	25	12	39,0	11		
Κεντρική Μακεδονία	7.471	6	31,0	12	11.572	6	76,7	9	147	8	12,9	11	40	3	56,7	9	37	5	68,0	8		
Κρήτη	7.449	7	41,5	7	11.485	7	83,2	7	147	7	42,1	2	42	2	65,2	4	38	4	70,5	7		
Στερά Ελλάδα	7.429	8	44,0	6	9.986	12	80,5	8	156	5	30,5	6	25	11	57,2	8	32	7	107,1	2		
Πελοπόννησος	7.397	9	60,4	1	12.832	4	89,8	5	174	1	36,8	3	24	13	56,5	10	30	9	104,7	3		
Ηπειρος	7.339	10	46,9	4	12.122	5	101,3	2	123	13	18,7	8	33	9	72,4	1	26	11	29,7	12		
Ανατολική Μακεδονία,																						
Θράκη	7.012	11	40,3	8	10.361	10	86,4	6	131	12	33,9	4	34	7	64,3	5	30	10	64,1	9		
Ιόνια Νησιά	6.830	12	33,4	11	11.007	9	48,3	13	155	6	16,0	10	35	6	43,0	13	35	6	86,2	5		
Δυτική Ελλάδα	6.482	13	39,6	10	8.885	13	66,7	11	134	11	32,0	5	25	12	60,5	7	31	8	84,9	6		

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΓΓΠΣ, Παρατηρητήριο για την ΚτΠ, Allmedia, 2012.

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νομών της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Πραγματικός πληθυσμός*	Ποσοστό συμμετοχής στον πληθυσμό της χώρας		Πυκνότητα πραγματικού πληθυσμού	Ποσοστό μεταβολής πληθυσμού		Ποσοστό μόνιμου** αστικού πληθυσμού		Ποσοστό μεταβολής αστικού πληθυσμού				
		2011			2011	1961-2011	2001-11	2011	2001-11				
Νομοί (NUTS III)													
Ελλάδα	11.309.885	100,00		85,71	34,8	3,4	77,8	22,2					
Αττική	4.113.979	36,38	1	1080,35	1	99,90	2	5,6	5	99,0	1	0,01	47
Θεσσαλονίκη	1.166.914	10,32	2	316,84	2	114,35	1	7,6	4	95,3	2	2,86	44
Αχαΐα	350.565	3,10	3	107,17	5	46,55	4	9,9	3	89,0	3	32,60	4
Ηράκλειο	304.322	2,69	4	115,23	4	46,05	5	4,5	8	78,3	6	21,37	11
Λάρισα	287.921	2,55	5	53,51	23	21,09	13	2,0	14	79,9	5	17,51	16
Αιτωλοακαρνανία	216.983	1,92	6	39,73	36	-8,73	32	-1,0	32	55,4	25	10,02	27
Εύβοια	206.758	1,83	7	49,62	24	24,48	11	-0,3	26	64,2	14	9,90	28
Μαγνησία	204.049	1,80	8	77,41	9	25,73	10	-0,5	29	77,9	7	6,37	38
Δωδεκάνησα	197.947	1,75	9	72,94	10	60,91	3	5,0	7	81,3	4	8,18	35
Ιωάννινα	187.699	1,66	10	37,62	38	20,84	14	16,6	2	59,3	20	27,51	6
Σέρρες	184.404	1,63	11	46,47	27	-25,66	49	-5,2	50	50,8	32	8,23	34
Ηλεία	178.238	1,58	12	68,08	11	-5,62	29	-2,9	45	46,5	38	9,70	29
Φθιώτιδα	165.408	1,46	13	37,25	39	3,36	24	-2,4	39	57,8	21	6,58	37
Μεσσηνία	162.801	1,44	14	54,43	22	-23,20	45	-2,3	38	53,3	29	11,50	22
Κοζάνη	154.388	1,37	15	43,91	28	1,03	27	0,3	23	62,9	17	11,06	23
Χανιά	151.849	1,34	16	63,91	13	15,86	17	2,3	13	65,5	12	8,95	30
Έβρος	148.318	1,31	17	34,96	40	-5,99	30	-0,6	31	69,6	9	17,31	17
Κορινθία	146.129	1,29	18	63,81	14	29,89	8	1,1	17	56,1	24	-1,70	49
Ημαθία	144.626	1,28	19	85,02	7	26,29	9	1,5	16	63,9	16	1,29	45
Πέλλα	144.542	1,28	20	57,68	17	8,50	23	0,4	22	50,9	31	1,26	46
Καβάλα	139.294	1,23	21	65,98	12	-1,04	28	-1,6	36	65,3	13	4,09	41
Κέρκυρα	133.704	1,18	22	208,59	3	31,38	7	20,4	1	41,2	41	10,22	26
Τρίκαλα	129.218	1,14	23	38,18	37	-9,50	33	-2,6	42	57,4	22	18,07	14
Πιερία	128.699	1,14	24	84,89	8	31,73	6	1,8	15	71,0	8	4,76	40
Βοιωτία	125.126	1,11	25	42,39	32	9,51	22	1,0	18	64,1	15	3,68	43
Καρδίτσα	114.222	1,01	26	43,33	31	-25,12	48	-5,0	48	46,7	37	24,34	9
Κυκλάδες	112.858	1,00	27	43,88	29	12,90	20	2,6	12	34,9	49	-1,41	48
Ροδόπη	110.874	0,98	28	43,60	30	1,53	26	-0,3	27	56,8	23	10,39	25
Ξάνθη	108.201	0,96	29	60,35	16	20,77	15	5,1	6	68,7	10	18,79	13
Λέσβος	105.408	0,93	30	48,94	25	-24,84	47	-2,7	43	44,0	39	5,43	39
Αργολίδα	102.306	0,90	31	47,50	26	13,49	19	-0,1	24	54,9	27	8,80	31
Χαλκιδική	101.643	0,90	32	31,24	42	23,15	12	2,9	11	49,8	33	3,96	42
Δράμα	99.317	0,88	33	28,64	44	-17,92	37	-2,8	44	67,3	11	6,68	36
Λακωνία	91.592	0,81	34	25,19	47	-22,81	44	-1,3	35	37,0	47	15,83	19
Αρκαδία	86.962	0,77	35	19,68	48	-35,60	50	-4,8	47	49,5	34	37,94	3
Κιλκίς	85.405	0,76	36	33,90	41	-16,93	36	-1,2	33	47,2	36	18,83	12
Ρέθυμνο	82.010	0,73	37	54,82	20	17,25	16	3,9	10	48,6	35	26,50	7
Λασιθί	75.410	0,67	38	41,37	35	2,07	25	-0,4	28	55,1	26	10,75	24
Άρτα	69.839	0,62	39	42,02	33	-15,48	34	-5,1	49	39,2	44	16,85	18
Πρέβεζα	57.185	0,51	40	55,20	19	-8,54	31	-1,6	37	52,8	30	8,58	33
Φλώρινα	53.982	0,48	41	28,06	45	-19,86	42	-0,2	25	43,2	40	24,79	8
Καστοριά	53.364	0,47	42	31,03	43	12,38	21	-0,6	30	60,5	19	22,60	10
Χίος	51.802	0,46	43	57,30	18	-16,75	35	-2,5	40	61,1	18	14,96	20
Θεσπρωτία	42.480	0,38	44	28,04	46	-18,50	39	-2,6	41	40,9	42	31,63	5
Σάμος	42.393	0,37	45	54,49	21	-18,51	40	-3,3	46	37,5	46	8,68	32
Ζάκυνθος	40.614	0,36	46	100,03	6	14,38	18	4,5	9	24,0	51	-16,88	51
Φωκίδα	38.046	0,34	47	17,95	49	-20,48	43	0,5	21	32,9	50	-3,73	50
Κεφαλληνία	37.975	0,34	48	42,01	34	-18,01	38	0,6	20	38,3	45	12,23	21
Γρεβενά	30.806	0,27	49	13,45	50	-18,97	41	-5,4	51	53,4	28	38,58	2
Λευκάδα	22.039	0,19	50	61,91	15	-23,95	46	0,7	19	39,5	43	17,84	15
Ευρυτανία	19.271	0,17	51	10,31	51	-51,48	51	-1,3	34	36,6	48	73,12	1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat (βάση δεδομένων).

* Eurostat

** Ίδια επεξεργασία, με βάση τον ορισμό αστικότητας της ΕΛΣΤΑΤ του 2001.

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των περιφερειών της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Πραγματικός πληθυσμός*	Ποσοστό συμμετοχής στον πληθυσμό της χώρας		Πυκνότητα πραγματικού πληθυσμού		Ποσοστό μεταβολής πληθυσμού				Ποσοστό μόνημου** αστικού πληθυσμού		Ποσοστό μεταβολής αστικού πληθυσμού	
		2011		2011		1991-2011	2001-11			2011		2001-11	
Ελλάδα	11.309.885	100,00		85,71	3,4	34,8	77,8	22,2					
Αττική	4.113.979	36,38	1	1080,35	1	99,90	1	5,8	3	99,0	1	0,01	13
Κεντρική Μακεδονία	1.956.233	17,30	2	102,17	2	47,84	2	4,2	4	79,2	2	5,04	12
Δυτική Ελλάδα	745.786	6,59	3	65,71	5	12,01	5	3,4	6	68,6	4	23,45	1
Θεσσαλία	735.410	6,50	4	52,39	7	5,76	7	-0,6	11	70,2	3	15,70	5
Κρήτη	613.591	5,43	5	73,61	4	26,97	4	3,2	7	68,2	5	17,61	4
Ανατ. Μακεδονία, Θράκη	606.004	5,36	6	42,81	9	-1,99	10	-0,2	8	65,7	6	11,21	6
Πελοπόννησος	589.790	5,21	7	38,08	11	-11,75	12	-1,3	12	51,2	11	11,01	7
Στερεά Ελλάδα	554.609	4,90	8	35,67	12	5,05	8	-0,6	10	59,0	8	9,25	8
Ήπειρος	357.203	3,16	9	38,81	10	1,30	9	6,2	2	51,8	10	23,27	2
Νότιο Αιγαίο	310.805	2,75	10	58,80	6	39,39	3	4,1	5	63,6	7	5,33	11
Δυτική Μακεδονία	292.540	2,59	11	30,95	13	-4,30	11	-0,6	9	57,9	9	17,88	3
Ιόνια Νησιά	234.332	2,07	12	101,57	3	10,24	6	11,8	1	37,1	13	6,55	10
Βόρειο Αιγαίο	199.603	1,76	13	52,03	8	-21,57	13	-2,7	13	47,1	12	9,17	9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat (βάση δεδομένων).

* Eurostat

** ίδια επεξεργασία, με βάση τον ορισμό αστικότητας της ΕΛΣΤΑΤ του 2001.

Τομεακή διάρθρωση του ΑΕΠ στις περιφέρειες της χώρας

Γεωγραφική ένσηση	Σύνολο Συμμετοχή στη χώρα	Πρωτογενής τομέας						Δευτερογενής τομέας						Τριτογενής τομέας						
		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στο νομό		Μεταβολή μερίδιου στο νομό		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στο νομό		Μεταβολή μερίδιου στο νομό		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στο νομό		Μεταβολή μερίδιου στο νομό		
		2010	2010	2010	2010	2000-10	2000-10	2010	2010	2010	2010	2000-10	2000-10	2010	2010	2010	2010	2000-10	2000-10	
Ελλάδα (NUTS II)	100,0		100,0		3,2		-51,0		100,0		17,0		-19,0		100,0		79,8		10,1	
Αττική	48,0	1	6,1	8	0,4	13	-47,5	8	35,7	1	12,6	10	-25,4	13	52,3	1	67,0	3	5,7	10
Κεντρική Μακεδονία	13,5	2	19,8	1	4,7	8	-43,4	5	15,6	2	19,6	5	-19,0	10	12,9	2	75,8	7	12,1	3
Κρήτη	4,9	3	10,0	4	6,5	6	-34,8	2	4,2	9	14,5	9	18,1	2	4,9	3	78,0	6	1,6	12
Θεσσαλία	4,8	4	12,8	2	8,4	1	-46,5	7	5,9	6	20,8	4	-0,2	4	4,3	5	71,1	10	11,5	8
Δυτική Ελλάδα	4,6	5	10,6	3	7,4	3	-48,4	9	4,8	7	17,4	7	-13,3	6	4,4	4	75,3	8	14,6	4
Στερεά Ελλάδα	4,5	6	9,8	6	7,0	4	-45,3	6	9,9	3	37,2	2	-15,3	7	3,2	9	55,9	12	28,8	1
Πελοπόννησος	4,2	7	10,0	5	7,6	2	-25,8	1	6,3	5	25,0	3	-21,8	12	3,8	8	67,4	11	16,6	3
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	4,1	8	7,3	7	5,8	7	-58,4	13	4,7	9	19,4	6	-16,4	9	3,8	6	74,8	9	17,8	2
Νότιο Αιγαίο	3,4	9	2,3	11	2,2	12	-40,3	4	1,9	11	9,7	12	-16,3	8	3,7	7	88,1	2	4,0	11
Δυτική Μακεδονία	2,4	10	3,4	10	4,7	9	-50,7	10	7,1	4	59,7	1	51,7	1	1,3	13	44,7	13	-21,8	13
Ήπειρος	2,2	11	4,7	9	6,9	5	-36,5	3	2,2	10	17,2	8	-1,8	5	2,1	10	76,0	6	6,0	9
Ιόνια Νησιά	1,8	12	1,5	13	2,8	11	-54,5	12	0,9	12	6,4	13	-21,7	11	2,0	11	89,0	1	6,5	7
Βόρειο Αιγαίο	1,4	13	2,0	12	4,8	10	-52,7	11	0,9	13	10,3	11	2,4	3	1,5	12	85,2	4	6,0	8

Πηγή: Eurostat (δύση διδαχθέντων).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14
Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές σε επίπεδο περιφέρειας, 2012

Γεωγραφική ενότητα	Αξία εξαγωγών ανά κάτοικο σε ευρώ (σταθερές τιμές 2005)						Αξία εισαγωγών ανά κάτοικο σε ευρώ (σταθερές τιμές 2005)						Αναλογία εξαγωγών/ εισαγωγών	
	Συμμετοχή στη χώρα		Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %		Συμμετοχή στη χώρα		Κατά κεφαλήν		Μεταβολή %		Λόγος	Μεταβολή %
	2012		2012		2000-12		2012		2012		2000-12		2012	2000-12
Ελλάδα	100,0		1.879		47,3		100,0		3.254		-11,8		0,58	
Αττική	45,60	1	2.349	2	43,6	7	64,55	1	5.771	2	-26,0	7	0,41	13
Πελοπόννησος	20,37	2	7.355	1	401,9	1	14,60	2	9.130	1	254,1	1	0,81	11
Κεντρ. Μακεδονία	17,07	3	1.853	3	-4,7	12	13,68	3	2.572	3	-1,5	5	0,72	12
Θεσσαλία	3,97	4	1.148	6	64,7	4	1,19	5	597	6	-35,2	11	1,82	3
Στερεά Ελλάδα	3,66	5	1.402	4	27,1	10	2,14	4	1.418	4	-26,3	8	0,99	10
Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη	2,44	6	855	7	-15,7	13	0,92	6	559	7	-50,6	13	1,53	5
Δυτική Ελλάδα	1,79	7	512	10	21,3	11	0,83	7	412	9	32,7	3	1,24	7
Δυτική Μακεδονία	1,65	8	1.197	5	27,6	9	0,71	8	894	5	-21,8	6	1,34	6
Κρήτη	1,49	9	514	9	43,2	8	0,54	9	322	10	-29,4	9	1,60	4
Ήπειρος	0,78	10	469	11	48,4	6	0,45	10	469	8	11,6	4	1,00	9
Βόρειο Αιγαίο	0,57	11	605	8	166,7	2	0,15	11	285	11	84,2	2	2,12	2
Νότιο Αιγαίο	0,54	12	368	12	87,3	3	0,15	12	173	12	-47,0	12	2,13	1
Ιόνια Νησιά	0,17	13	156	13	59,1	5	0,09	13	142	13	-30,3	10	1,10	8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

Δείκτες απασχόλησης και ανεργίας στις περιφέρειες της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός			Απασχολούμενος (εργαζόμενος) πληθυσμός				Ποσοστό ανεργίας		Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας						
	(χιλ.)	Συμμετοχή στη χώρα		(χιλ.)	Συμμετοχή στη χώρα		% επί του συνολικού πληθυσμού		Λόγος	Μεταβολή						
		2012	2012		2012	2012	2012	2000-12		2012	2012	2012				
<i>Περιφέρειες (NUTS II)</i>	2012	2012	2012	2012	2012	2012	2000-12	2012	2012	2012	2012					
Ελλάδα	4966,8	100,0		3763,0	100,0	33,3	-11,0	24,2	112,3	59,3						
Αττική	1881,2	37,9	7	1404,4	37,3	1	-8,1	5	25,3	5	110,8	6	59,6	7		
Κεντρ. Μακεδονία	830,9	16,7	2	614,8	16,3	2	31,5	11	-15,5	10	26,0	3	134,2	5	62,9	4
Δυτική Ελλάδα	318,1	6,4	3	237,0	6,3	4	31,9	10	-13,3	9	25,5	4	138,3	4	64,1	3
Θεσσαλία	317,9	6,4	4	246,0	6,5	3	33,5	7	-9,1	6	22,6	7	75,2	11	57,8	8
Κρήτη	273,9	5,5	5	214,3	5,7	6	34,8	4	-18,7	13	21,7	9	193,2	1	48,2	11
Πελοπόννησος	256,4	5,2	6	205,5	5,5	6	35,0	3	-11,4	7	19,9	11	106,2	7	68,6	1
Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη	254,7	5,1	7	197,5	5,2	7	32,6	9	-16,2	12	22,5	8	150,0	3	61,9	5
Στερά Ελλάδα	236,2	4,8	8	170,6	4,5	8	30,8	12	-12,7	8	27,8	2	89,1	10	57,0	9
Ήπειρος	154,8	3,1	9	119,4	3,2	9	33,8	6	-7,7	4	22,8	6	95,7	9	63,0	10
Νότιο Αιγαίο	133,7	2,7	10	113,5	3,0	10	36,3	2	-2,2	2	15,1	12	30,2	13	27,7	13
Δυτική Μακεδονία	120,1	2,4	11	84,2	2,2	12	28,9	13	-15,9	11	29,9	1	98,0	8	60,1	6
Ιόνια Νησιά	105,8	2,1	12	90,2	2,4	11	38,5	1	-4,2	3	14,7	13	50,0	12	40,4	12
Βόρειο Αιγαίο	83,2	1,7	13	65,6	1,7	13	33,0	8	3,4	1	21,2	10	186,5	2	67,3	2

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων)

Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού στους νομούς της χώρας

Γεωγραφική ενοότητα	Πτυχιούχοι ανωτέρων και ανωτάτων σχολίων		Κάτοχοι μεταπτυχιακού ανά 1.000 κατοίκους		Πτυχιούχοι ανωτάτων σχολίων ανά 1.000 κατοίκους		Πτυχιούχοι ανωτέρων σχολίων ανά 1.000 κατοίκους	
	Συμμετοχή στη χώρα	Συμμετοχή στη χώρα	Συμμετοχή στο νομό	Συμμετοχή στη χώρα	Συμμετοχή στο νομό	Συμμετοχή στη χώρα	Συμμετοχή στο νομό	
	2007	2007	2007	2007	2007	2007	2007	
Νομοί (NUTS III)								
Ελλάδα		1000,0	7,6		1000,0	78,3	1000,0	
Αττική	456,1	1	654,9	1	14,4	1	485,8	
Θεσσαλονίκη	117,1	2	130,2	2	10,2	2	125,6	
Αχαΐα	24,3	3	22,2	3	5,7	3	25,2	
Ηράκλειο	22,2	4	18,8	4	5,3	4	21,4	
Λάρισα	20,6	5	9,9	7	2,9	20	22,6	
Μαγνησία	15,8	6	9,5	8	3,8	11	16,8	
Ιωάννινα	14,0	7	10,5	5	5,1	5	15,7	
Δωδεκάνησος	12,6	8	10,4	6	4,5	7	12,6	
Εύβοια	11,9	9	6,1	11	2,4	27	12,2	
Χανιά	11,7	10	8,3	9	4,6	6	11,5	
Σέρρες	10,7	11	4,5	18	1,9	38	11,2	
Φθιώτιδα	10,4	12	5,2	13	2,4	25	11,7	
Αττικοασκαρνανία	10,2	13	4,2	20	1,6	44	11,4	
Εβρος	9,8	14	6,6	10	3,7	13	10,5	
Κοζάνη	9,2	15	3,6	25	1,9	37	9,3	
Μεσσηνία	9,2	16	4,9	14	2,3	28	10,3	
Καβάλα	9,0	17	5,5	12	3,2	17	9,3	
Ημαθία	8,5	18	3,3	26	1,9	36	9,0	
Τρίκαλα	8,3	19	2,2	35	1,3	48	9,8	
Κορινθία	8,3	20	4,8	15	2,6	24	9,2	
Περίο	8,1	21	3,2	30	2,0	33	8,5	
Ηλεία	7,4	22	3,3	26	1,4	46	8,2	
Λέσβος	6,9	23	4,8	15	3,7	14	7,3	
Πέλλα	6,3	24	1,9	39	1,1	51	6,8	
Κέρκυρα	6,3	25	4,6	17	3,4	16	6,9	
Βασιλεία	6,0	26	3,3	29	2,1	31	6,3	
Κυκλάδες	5,9	27	4,1	21	3,0	18	6,0	
Δράμα	5,9	28	2,5	32	2,0	35	6,2	
Καρδίτσα	5,9	29	1,9	38	1,2	50	7,0	
Εάνθη	5,8	30	3,6	24	3,0	19	6,3	
Αργολίδα	5,8	31	3,3	26	2,6	23	6,4	
Αρκαδία	5,7	32	4,4	19	3,6	15	6,0	
Ροδόπη	5,4	33	3,7	23	2,7	21	6,1	
Ρεθιμνιο	5,2	34	3,7	22	3,8	12	5,5	
Χαλκιδική	4,8	35	2,4	34	1,9	39	5,0	
Λασιθί	4,7	36	1,4	43	1,5	45	5,1	
Κιλκίς	4,5	37	1,9	40	1,7	41	4,5	
Λακωνία	4,3	38	2,5	33	2,1	32	4,8	
Άρτα	4,2	39	1,5	42	1,6	43	4,7	
Χίος	3,8	40	2,9	31	4,5	8	3,4	
Πρέβεζα	3,6	41	1,2	44	1,7	42	3,9	
Φλώρινα	3,4	42	1,2	46	1,8	40	3,7	
Καστοριά	2,9	43	1,5	41	2,4	26	3,1	
Σάμος	2,7	44	2,2	36	4,1	10	2,9	
Κεφαλληνία	2,4	45	2,0	37	4,2	9	2,3	
Φωκίδα	2,2	46	1,2	45	2,0	34	2,4	
Θεσπρωτία	2,1	47	0,7	50	1,3	49	2,4	
Ζάκυνθος	2,0	48	1,0	47	2,2	30	2,2	
Γρεβενά	1,7	49	0,8	51	1,3	47	1,9	
Λευκάδα	1,4	50	0,7	49	2,7	22	1,6	
Ευρυτανία	0,9	51	0,8	48	2,2	29	0,9	

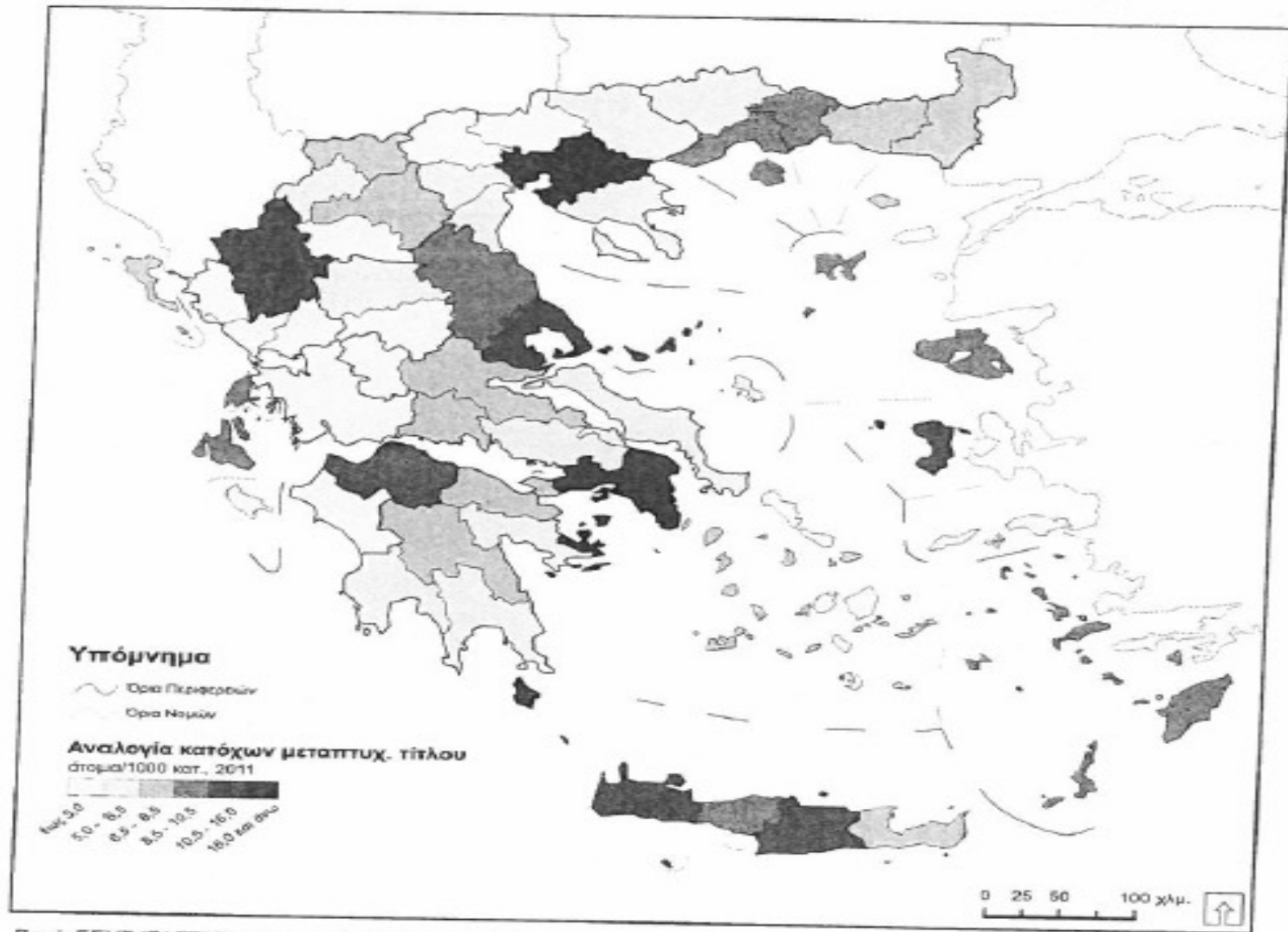
Πηγή: ΕΣΥΕ. Ίδια επεξεργασία.

Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού στις περιφέρειες της χώρας

Γεωγραφική ενότητα	Πτυχιούχοι ανωτέρων και ανωτάτων σχολών		Κάτοχοι μεταπτυχιακού ανά 1.000 κατοίκους				Πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών ανά 1.000 κατοίκους				Πτυχιούχοι ανωτέρων σχολών ανά 1.000 κατοίκους			
	Σύνολο Χώρα		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στην περιφέρεια		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στην περιφέρεια		Συμμετοχή στη χώρα		Συμμετοχή στην περιφέρεια	
	2001		2001		2001		2001		2001		2001		2001	
Ελλάδα	1.000,0		1000,0		7,6		1000,0		78,3		1000,0		29,6	
Αττική	456,1	1	654,9	1	14,4	1	485,8	1	110,8	1	443,2	1	38,2	1
Κεντρ. Μακεδονία	159,9	2	147,4	2	6,5	2	170,9	2	78,2	2	175,0	2	30,3	3
Θεσσαλία	50,6	3	23,5	5	2,6	11	56,2	3	64,0	4	55,7	4	24,0	6
Κρήτη	43,8	4	32,2	3	4,4	3	43,5	5	62,2	5	58,8	3	31,7	2
Δυτική Ελλάδα	41,9	5	29,7	4	3,3	6	44,9	4	52,0	10	48,0	5	21,0	10
Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη	36,0	6	22,0	6	3,0	9	38,4	6	54,0	7	42,5	6	22,6	9
Πελοπόννησος	33,3	7	20,0	7	2,6	10	36,7	7	49,3	12	35,9	8	18,2	13
Στερεά Ελλάδα	31,4	8	16,7	8	2,3	12	33,4	8	47,3	13	37,8	7	20,2	12
Ήπειρος	23,9	9	13,9	10	3,3	7	26,8	9	64,9	3	25,1	9	23,0	8
Νότιο Αιγαίο	18,5	10	14,5	9	4,0	4	18,6	10	52,8	8	24,1	10	25,8	5
Δυτική Μακεδονία	17,2	11	6,9	13	1,9	13	18,0	11	51,2	11	22,0	11	23,7	7
Βόρειο Αιγαίο	13,5	12	9,9	11	4,0	5	13,6	12	56,5	6	17,7	12	27,9	4
Ιόνια Νησιά	12,1	13	8,3	12	3,2	8	13,0	13	52,2	9	13,8	13	20,9	11

Πηγή: ΕΣΥΕ. Ίδια επεξεργασία.

ΧΑΡΤΗΣ 2.4
Η κατανομή των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών

Πηγή: ΕΣΥΕ (ΕΛΣΤΑΤ), απογραφή πληθυσμού 2011.

Δείκτες ελκτικότητας των περιφερειών της χώρας

Γεωγραφική ενορία	Αριθμός νέων κατοίκων ανά 10.000 κατοίκους		Όγκος σε χλ. κ.μ. νέων κατοίκων ανά 10.000 κατοίκους		Κλίμακ ξυλοδαρτών ανά 1.000 κατοίκους		Διασπορά νέων ημεδαπών ανά 100 κατοίκους		Διασπορά νέων αλλοδαπών ανά 100 κατοίκους		Επίσημα σε αρχ. χώρους κατανομή ανά 1.000 κατοίκους													
	Κατά ερασίην	Μεταβολή %	Κατά ερασίην	Μεταβολή %	Κατά ερασίην	Μεταβολή %	Κατά ερασίην	Μεταβολή %	Κατά ερασίην	Μεταβολή %	Κατά ερασίην	Μεταβολή %												
	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11												
Ελλάδα	27	-57,6	11	-85,9	68	20,2	145	4,0	482	11,1	848	9,2												
Νότιο Αιγαίο	81	1	-38,5	1	29	1	-28,9	2	603	1	22,8	6	445	2	-14,4	9	5107	1	-5,3	7	5513	1	-12,7	7
Ιόνια Νησιά	73	2	-8,4	3	29	2	-27,4	1	379	2	21,8	7	482	1	8,8	6	2811	2	0,0	6	809	5	11,3	5
Πελοπόννησος	52	3	-8,4	2	21	3	-40,6	3	61	6	12,6	10	278	3	35,7	2	190	6	2,5	5	1364	3	-28,2	11
Βόρειο Αιγαίο	44	4	-47,8	5	16	5	-44,3	4	110	4	1,0	12	222	4	-20,8	12	546	4	-18,2	11	540	8	-23,9	10
Στερεά Ελλάδα	44	5	-47,5	4	17	4	-50,1	5	55	6	1,9	11	179	7	6,5	7	97	11	-10,7	9	607	7	-23,7	9
Κρήνη	31	6	-57,6	6	15	6	-54,2	7	266	3	30,5	5	196	6	41,4	1	2794	3	42,0	2	2487	2	-14,4	8
Δυτική Ελλάδα	31	7	-51,3	7	13	8	-53,8	6	25	11	18,1	9	131	11	15,2	5	105	9	-6,0	8	718	6	26,3	4
Ήπειρος	29	8	-68,2	9	13	7	-64,8	9	41	8	38,7	2	320	5	0,8	8	65	12	-31,3	13	156	9	-26,9	12
Θεσσαλία	27	9	-68,8	8	11	9	-61,5	8	39	9	21,2	8	171	8	15,4	4	105	10	15,0	4	25	13	39,7	3
Ανατολ. Μακεδονία κα Θράκη	24	10	-72,8	10	9	10	-71,4	10	38	10	37,7	3	147	10	-20,1	11	117	7	37,1	3	94	11	88,8	1
Κεντρ. Μακεδονία	19	11	-71,6	12	7	12	-77,8	11	45	7	35,2	4	164	9	30,6	3	259	5	50,4	1	141	10	3,5	6
Αττική	16	12	-71,3	11	7	13	-78,8	12	15	13	-16,1	13	58	13	-20,7	13	118	8	-17,3	10	969	4	66,0	2
Δυτική Μακεδονία	14	13	-84,4	13	7	17	-80,1	13	19	12	53,6	1	97	12	-18,9	10	14	13	-18,6	12	48	12	-	-

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Αθηνά, 2012.

Δείκτες κοινωνικής υποδομής των περιφερειών της χώρας

Γεωγραφική εστία	Αριθμός επιθεωρητών ανά 10.000 μαθητές		Αριθμός δοσολόγων ανά 1.000 μαθητές		Αριθμός καθηγητών ανά 1.000 μαθητές βιόχλωμας εκπαίδευσης		Αριθμός κλινών θεραπευτηρίων ανά 10.000 κατοίκους		Αριθμός γιατρών ανά 10.000 κατοίκους		Αριθμός φαρμακείων ανά 100.000 κατοίκους	
	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %	Κατά κεφαλήν	Μεταβολή %
Περιφέρειες (NUTS II)	2011	2000-11	2011	2000-11	2011	2000-11	2009	2000-09	2011	2000-11	2011	2000-11
Ελλάδα	65	-9,5	100	31,8	126	37,8	48	2,8	61	42,0	160	21,8
Βόρειο Αιγαίο	107	1	-8,7	6	128	1	25,1	8	159	7	40,5	6
Υπάρχει	97	2	-14,2	8	122	2	28,2	8	144	6	40,6	5
Στερεά Ελλάδα	93	3	-5,4	4	100	9	26,7	7	128	9	35,3	9
Νότιο Αιγαίο	83	4	-8,7	5	97	11	23,3	10	150	2	42,8	4
Πελοπόννησος	62	5	-16,0	10	101	8	29,5	5	148	3	57,0	1
Ανατολ. Μακεδονία, Θράκη	81	6	-17,8	11	105	6	23,2	11	114	13	34,5	11
Δυτική Ελλάδα	81	7	-12,3	7	100	10	18,6	13	135	7	47,2	2
Ιόνια Νησιά	79	8	-4,9	3	117	4	32,7	4	139	6	38,6	7
Δυτική Μακεδονία	79	9	-15,6	9	122	3	41,7	2	129	8	34,9	10
Θεσσαλία	72	10	-21,1	13	106	5	24,3	9	147	4	45,5	3
Κρήνη	64	11	-20,3	12	94	12	18,8	12	115	12	25,6	13
Κεντρ. Μακεδονία	58	12	-3,9	2	105	7	43,2	1	118	11	29,7	12
Αττική	47	13	1,5	7	92	13	37,9	3	119	10	37,4	8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Αίθερα, 2012.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.26
Συντελεστής διακύμανσης, max/min ratio
και top10(3)/bottom10(3) σε επίπεδο νομού και περιφέρειας

Μεταβλητές	Περιφέρειες			Νομοί		
	t3/b3	max/min	C.V.w	t10/b10	max/min	C.V.w
ΑΕΠ κατά κεφαλήν, 2010	1,62	1,89	0,32	2,00	3,08	0,39
Ποσοστό ΑΕΠ 2γενούς, 2010	3,98	6,07	0,42	4,85	13,16	0,49
Ποσοστό ΑΕΠ 3γενούς, 2010	1,57	1,99	0,14	1,65	2,94	0,16
Δηλωθέν εισόδημα κατά κεφαλήν, 2011	1,31	1,58	0,21	1,52	2,87	0,26
Αποταμίευσεις κατά κεφαλήν, 2011	1,77	2,56	0,52	1,98	3,17	0,61
Οικιακή χρήση ηλ. ενέργειας κατά κεφαλήν, 2011	1,33	1,41	0,12	1,64	2,42	0,16
Επιβατ. αυτοκίνητα ΙΧ σε κυκλοφορία ανά 100 κατοίκους, 2011	2,02	2,84	0,56	2,43	13,98	0,73
Ποσοστό απασχολούμενου πληθυσμού, 2010	1,13	1,17	0,05	1,49	2,48	0,10
Πυκνότητα κατοίκησης, 2011	12,27	34,92	4,2	9,63	105,1	7,76
Ποσοστό αστικού πληθυσμού, 2011	1,83	2,67	0,37	2,24	4,13	0,54
Μεταβολή πληθυσμού, 1961-2011	-4,93	-4,6	3,36	-1,87	-2,21	12,73
Όγκος σε χιλ. κ.μ. νέων κατοικιών ανά 10.000 κατοίκους, 2011	3,7	4,25	0,48	5,42	15,82	0,59
Κλίνες ξενοδοχείων ανά 1.000 κατοίκους, 2011	21,18	41,45	1,01	36,78	72,28	1,15
Εισιτήρια σε αρχ. χώρους και μουσεία ανά 1.000 κατοίκους, 2011	56,71	218,26	0,96	2063,96	913,33*	1,49
Δείκτης κεντρικότητας (δυναμικό πληθυσμού), 2011	14,67	28,61	1,91	24,68	148,63	7,97
Αριθμός εκπαιδευτηρίων ανά 10.000 μαθητές, 2011	1,75	2,29	0,28	2,07	4,54	0,35
Ποσοστό στόμων με μεταπτυχιακό τίτλο ανά 1.000 κατοίκους, 2011	3,76	7,62	1,47	4,46	13,4	2,38
Αριθμός κλινών θεραπευτηρίων ανά 10.000 κατοίκους, 2009	2,05	3,06	0,32	3,41	7,25	0,58
Βιομηχανική χρήση ηλ. ενέργειας κατά κεφαλήν, 2011	22,68	83,59	1,51	49,76	879,84	2,17
Αξία εξαγωγών ανά κάτοικο, 2011	10,86	35,01	0,94	60,71	1643,76*	2,02
Διανυκτερεύσεις ανά 100 κατοίκους, 2011	22,95	49,98	1,07	53,24	224,95	1,33
ΣΔΕΑ	2,44	3,61	0,72	2,11	3,69	0,68

ΣΔΕΑ σε επίπεδο νομού

Γεωγραφική ενότητα	ΣΔΕΑ						ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε ΜΑΔ	
	2011		2000		Μεταβολή 2000-11		2010	
	Νομοί (NUTS III)				(%)	Κατάταξη		
Ελλάδα							21.400	
Αττική	54,4	1	60,9	1	-10,6	0	28.200	3
Δωδεκάνησα	45,1	2	46,8	2	-3,8	0	22.100	8
Θεσσαλονίκη	40,5	3	45,8	3	-11,7	0	18.500	19
Ζάκυνθος	39,3	4	32,6	9	20,8	5	24.800	5
Κυκλάδες	38,1	5	39,1	4	-2,7	-1	33.600	1
Αργολίδα	34,1	6	29,0	17	17,5	11	17.800	24
Ηράκλειο	33,2	7	34,6	6	-4,2	-1	19.300	14
Χίος	32,9	8	29,6	18	14,1	10	17.500	25
Ευρυτανία	32,7	9	30,8	13	6,9	4	26.100	4
Λασιθί	32,1	10	31,4	10	2,5	0	20.700	11
Λευκάδα	32,0	11	27,3	23	17,4	12	18.300	20
Χανιά	30,7	12	31,2	11	-1,8	-1	19.700	13
Κεφαλληνία	29,8	13	31,1	12	-4,2	-1	23.700	6
Βοιωτία	29,1	14	36,2	5	-19,7	-8	29.000	2
Μαγνησία	28,1	15	30,2	15	-7,0	0	18.700	16
Χαλκίδα	27,4	17	26,7	24	2,7	7	18.700	16
Λάρισα	27,4	18	26,1	26	5,1	10	16.900	29
Αχαΐα	27,4	16	30,4	14	-9,6	-2	17.300	26
Ρέθυμνο	27,3	19	28,0	21	-2,5	2	18.700	16
Σάμος	26,9	20	26,5	26	1,5	6	17.900	23
Καβάλα	26,4	22	27,8	22	-5,3	0	18.100	22
Κορινθία	26,4	21	33,8	7	-21,9	-14	20.600	12
Κοζάνη	26,1	23	29,4	16	-11,2	-7	23.100	7
Αρκαδία	25,9	24	28,0	20	-7,6	-4	19.300	14
Εύβοια	25,7	25	26,6	25	-3,6	0	16.500	31
Ιωάννινα	25,4	26	28,6	19	-11,3	-7	14.400	38
Κέρκυρα	25,0	27	33,4	8	-25,2	-19	15.500	32
Φωκίδα	24,4	28	26,2	27	-6,6	-1	21.500	9
Πιερία	23,8	29	25,5	29	-6,6	0	14.700	37
Τρίκαλα	23,6	30	22,3	38	7,0	8	13.700	45
Ροδόπη	22,9	31	23,1	34	-0,8	3	15.300	35
Καστοριά	22,9	32	25,0	30	-8,4	-2	12.400	48
Έβρος	22,6	33	24,2	33	-6,8	0	17.100	28
Φθιώτιδα	22,0	34	21,9	40	0,6	6	15.500	32
Μεσσηνία	21,9	35	19,7	45	11,2	10	15.300	35
Εάνθη	21,8	37	24,2	32	-10,0	-5	17.200	27
Άρτα	21,8	36	18,5	47	18,0	11	14.000	42
Λέσβος	20,9	38	22,6	37	-7,3	-1	16.700	30
Θεσπρωτία	20,7	39	21,4	42	-3,3	3	18.300	20
Λακωνία	20,4	40	21,9	41	-6,7	1	13.900	44
Πρέβεζα	20,3	41	23,0	35	-11,5	-6	15.400	34
Ημαθία	20,1	43	24,5	31	-18,2	-12	14.200	40
Κιλκίς	20,1	42	22,0	39	-8,4	-3	14.000	42
Δράμα	19,2	44	22,6	36	-15,3	-8	12.600	47
Καρδίτσα	18,7	45	15,6	50	20,2	5	10.900	51
Πέλλα	18,6	46	20,7	43	-9,7	-3	14.300	39
Ατωλοκαρνανία	18,2	47	18,3	48	-0,2	1	14.100	41
Γραβενά	17,8	49	20,2	44	-12,2	-5	12.800	46
Φλώρινα	17,8	48	18,6	46	-4,0	-2	20.800	10
Ηλεία	15,5	50	15,3	51	1,1	1	12.000	49
Σέρρες	14,7	51	15,7	49	-6,3	-2	11.400	50
Λόγος μέγιστης/ ελάχιστης	3,69		3,98				2,00	
Στ. συντ. διακύμανσης	0,69		0,78				0,39	

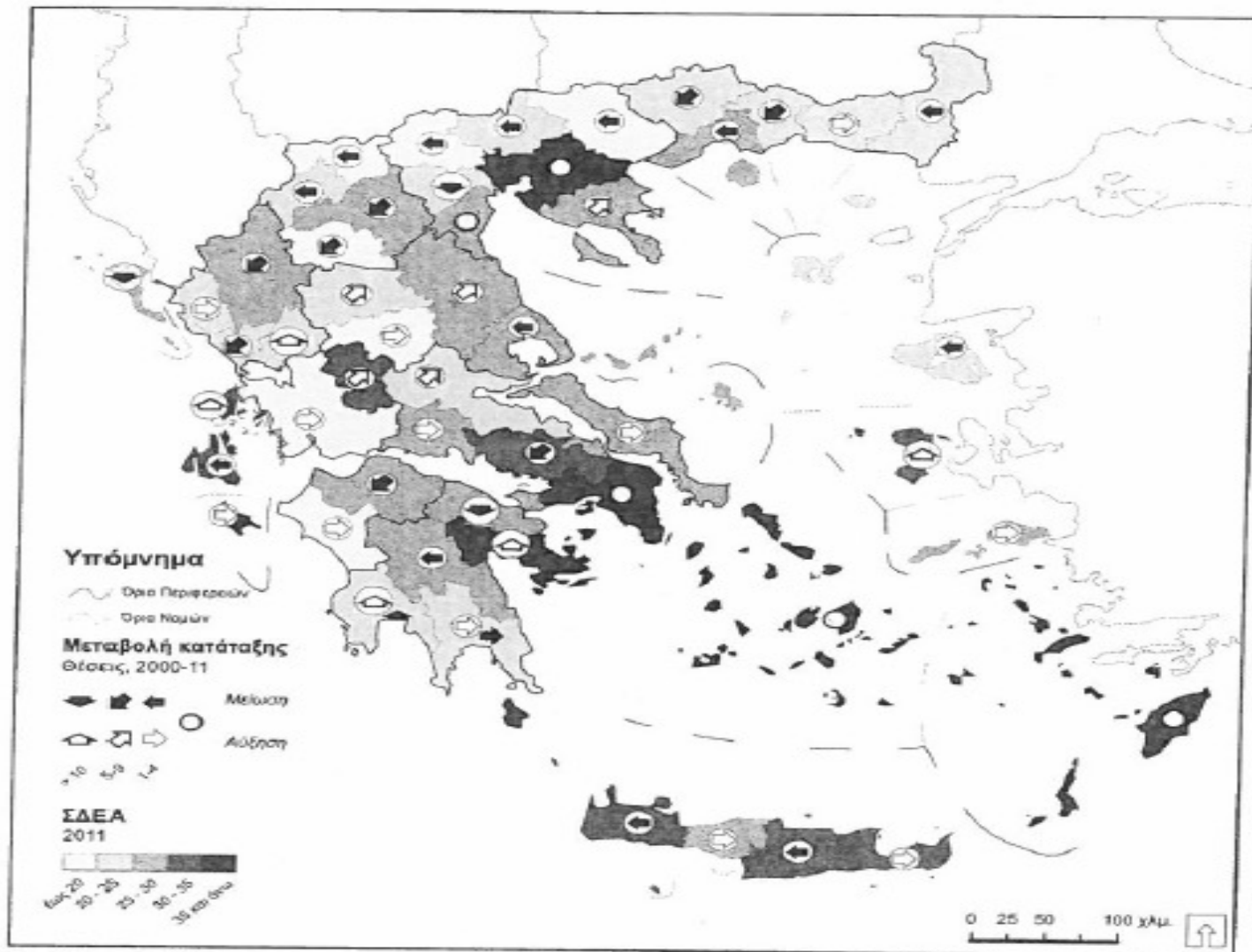
Πηγή: ίδια εκτίμηση.

ΣΔΕΑ σε επίπεδο περιφέρειας

Γεωγραφική ενότητα	ΣΔΕΑ						ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε ΜΑΔ	
	2011		2000		Μεταβολή 2000-11 (%) Κατάταξη		2010	
Νομοί (NUTS III)								
Ελλάδα							21.400	
Αττική	75,2	1	68,9	1	9,2	0	28.200	1
Νότιο Αιγαίο	54,6	2	55,9	2	-2,5	0	26.300	2
Ιόνια Νησιά	37,1	3	38,8	3	-4,3	0	18.700	6
Πελοπόννησος	36,2	4	33,2	7	9,0	3	17.400	7
Κρήτη	35,7	5	35,0	5	1,8	0	19.500	5
Στερεά Ελλάδα	31,7	6	35,0	6	-9,4	0	19.800	3
Κεντρική Μακεδονία	31,3	7	38,1	4	-18,0	-3	16.800	9
Βόρειο Αιγαίο	30,8	8	25,7	9	19,8	1	17.200	8
Θεσσαλία	27,3	9	23,1	12	18,3	3	15.900	11
Ήπειρος	25,8	10	23,8	11	8,8	1	15.000	13
Δυτική Μακεδονία	25,4	11	32,0	8	-20,5	-3	19.600	4
Δυτική Ελλάδα	22,2	12	20,5	13	8,0	1	15.100	12
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	20,8	13	25,0	10	-16,8	-3	16.300	10
Λόγος μέγιστης/ ελάχιστης	3,61	3,36					1,89	
Στ. συντ. διακύμανσης	0,72	0,61					0,32	

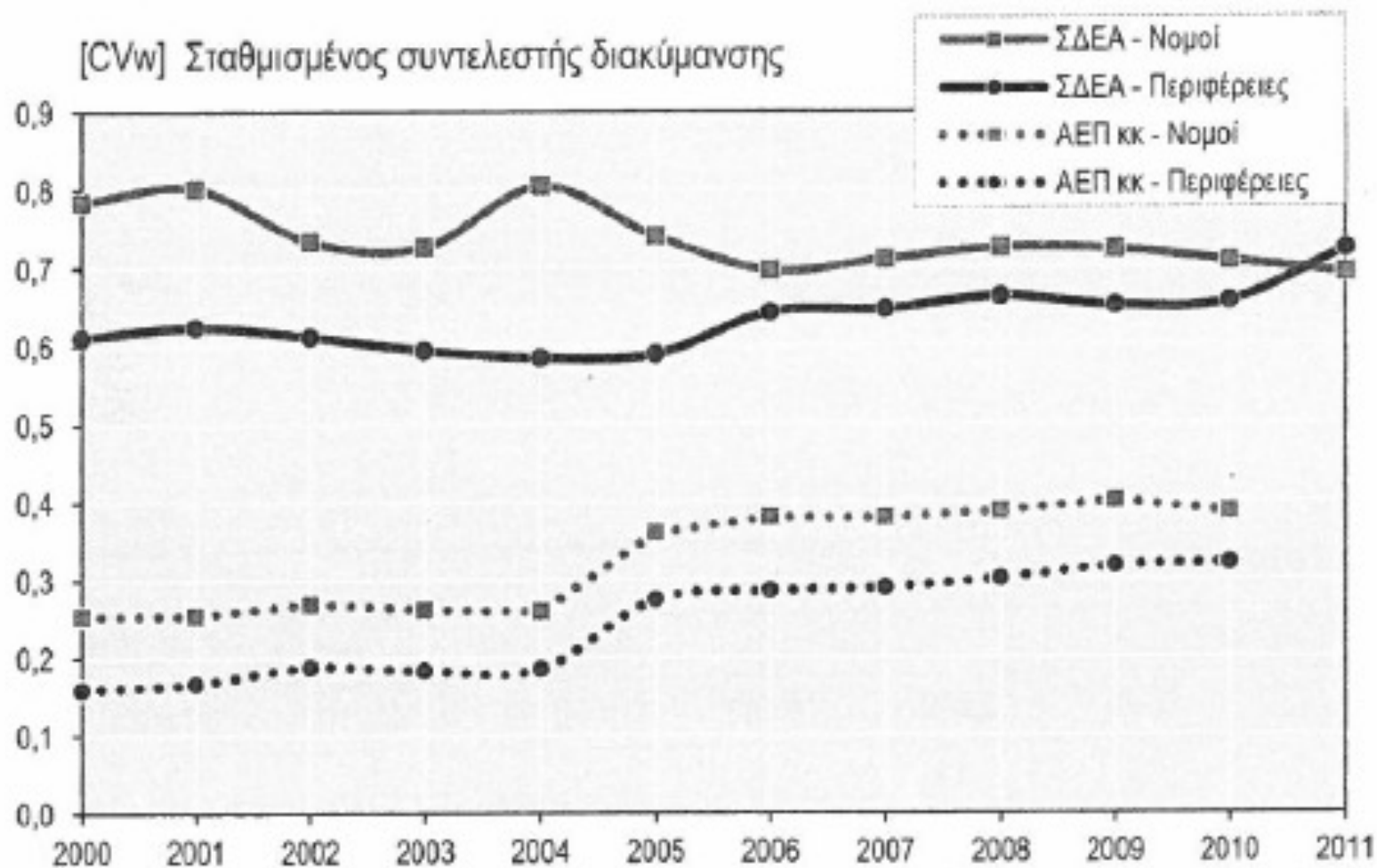
Πηγή: Σύνθεση δεικτών. Ίδια επεξεργασία.

ΣΔΕΑ

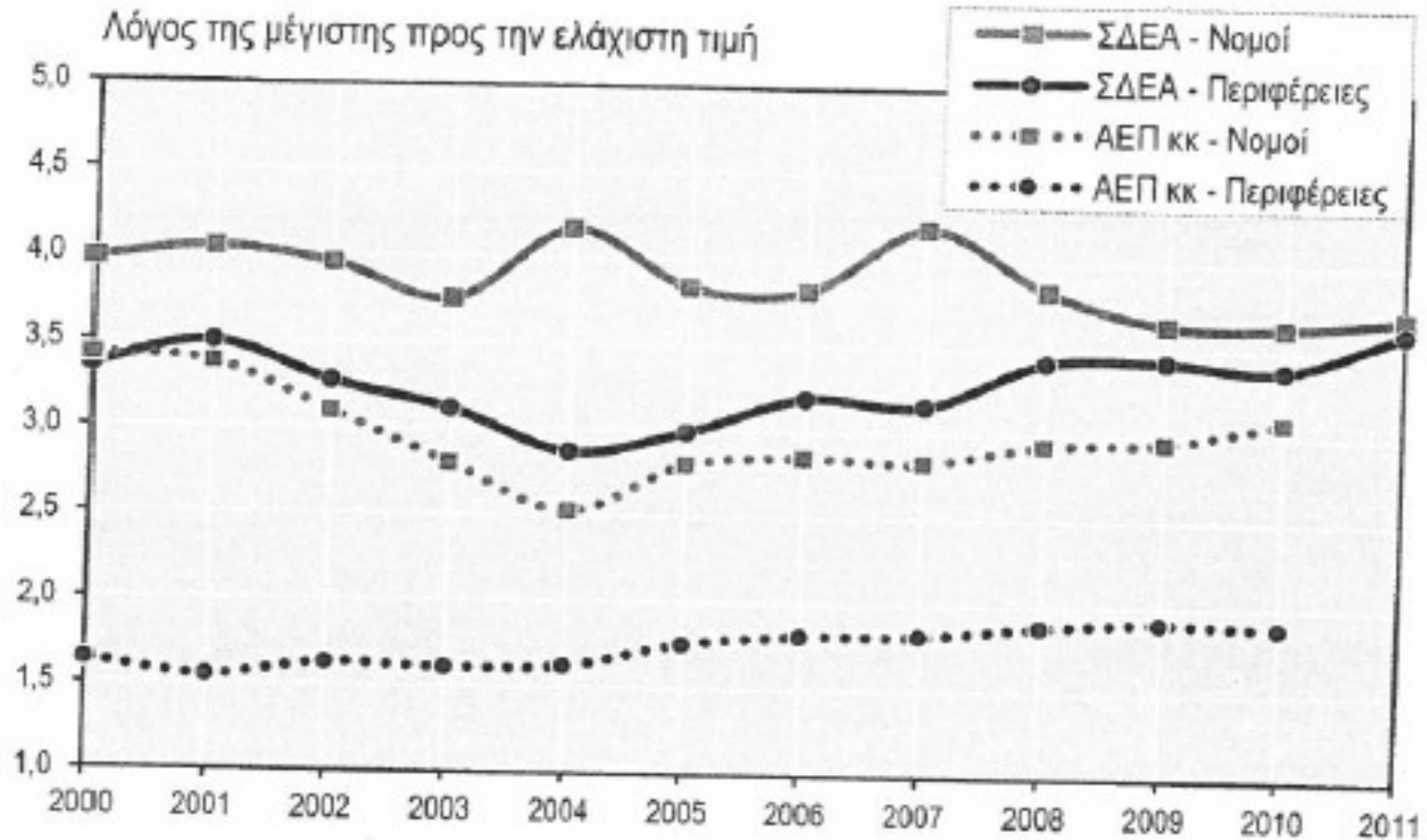

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

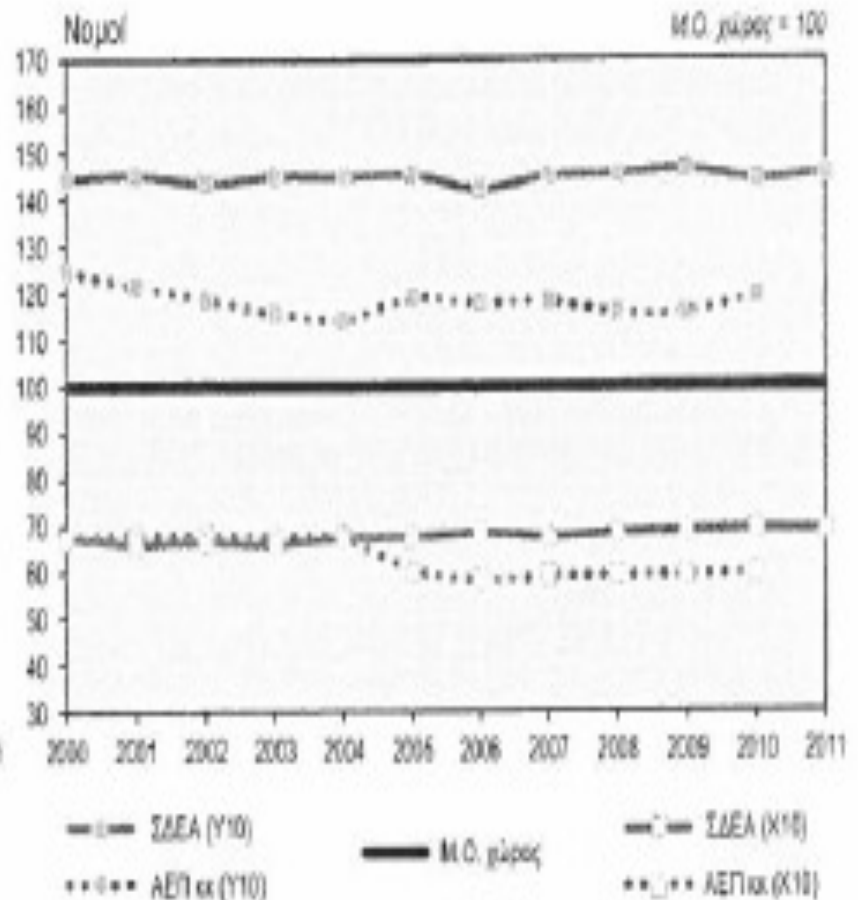
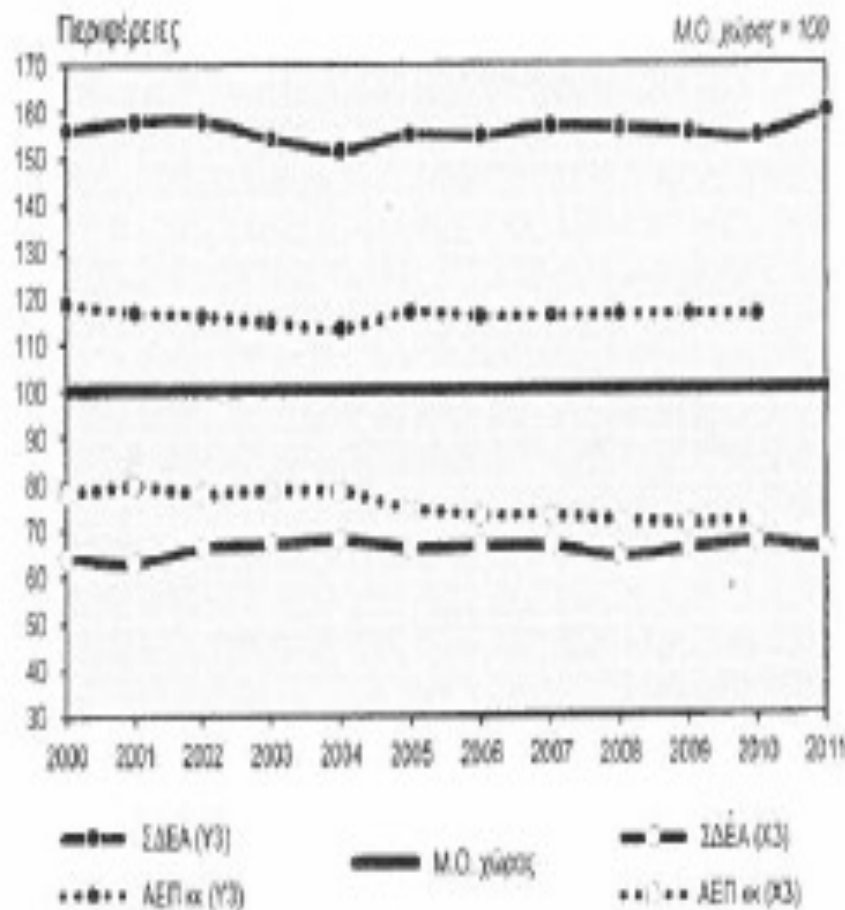
Ο σταθμισμένος συντελεστής διακύμανσης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και του ΣΔΕΑ σε επίπεδο νομού και περιφέρειας, 2000-11

Ο λόγος της μέγιστης προς την ελάχιστη τιμή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και του ΣΔΕΑ σε επίπεδο νομού και περιφέρειας, 2000-11

Μέσος όρος μεγαλύτερων και μικρότερων τιμών ΣΔΕΑ και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε επίπεδο νομών (Υ10, Χ10) και περιφερειών (Υ3, Χ3)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.29
Πίνακας μετασχηματισμού (Transition matrix) για τους νομούς της χώρας,
2000-11

ΣΔΕΑ						
<i>Νομοί (NUTS III)</i>		<i>2011</i>				
<i>2000</i>	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	Σύνολο
0-20	18	2				20
20-40	1	16	6	1		24
40-60		2	2			4
60-80				2		2
80-100					1	1
Σύνολο	19	20	8	3	1	51
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ						
<i>Νομοί (NUTS III)</i>		<i>2010</i>				
<i>2000</i>	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	Σύνολο
0-20	16	13	3	1		33
20-40	1	9	3	2		15
40-60			1		1	2
60-80						
80-100					1	1
Σύνολο	17	22	7	3	2	51

Αίτια δημιουργίας του περιφερειακού προβλήματος

- **Ιστορικοί παράγοντες** (π.χ. ο μεγάλος βαθμός μητροπολιτικής συγκέντρωσης)
- **Γεωγραφικοί/Γεωμορφολογικοί παράγοντες** (ποσότητα φυσικών πόρων, απόσταση από τα ανεπτυγμένα κέντρα, γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά περιοχών)
- **Πολιτικοί παράγοντες** (π.χ. συγκεντρωτική δομή δημόσιας διοίκησης, ανυπαρξία σωστής πολιτικής δημοσιών δαπανών)
- **Οικονομικοί παράγοντες**
 - οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωσης,
 - παραγωγική διάρθρωση και ανθρώπινοι πόροι,
 - διεθνοποίηση της οικονομίας και Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση,
 - επίδραση οικονομικών κύκλων,
 - πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης

Συμπεράσματα

- ❖ Το επίπεδο των περιφερειακών ανισοτήτων είναι σημαντικό στη χώρα μας και διαχρονικά αυξάνεται.
- ❖ Η εικόνα των περιφερειακών ανισοτήτων με τη χρήση του σύνθετου δείκτη αλλάζει ριζικά.
- ❖ Υπάρχουν σοβαροί ιστορικοί, γεωμορφολογικοί, πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες που έχουν επηρεάσει ή εξακολουθούν να επηρεάζουν το ύψος και το είδος των ανισοτήτων.
- ❖ Οι παράγοντες αυτοί φαίνεται ότι είχαν ή εξακολουθούν να διατηρούν την ισχύ τους, ώστε να μην επιτρέπουν στις ασκούμενες περιφερειακές πολιτικές να επιτύχουν ουσιαστική μείωση των ανισοτήτων.

Περιφερειακές Ανισότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Εισαγωγή

- ▶ Στο πλαίσιο της ΕΕ, η αποτίμηση των περιφερειακών ανισοτήτων έχει αναχθεί σε επιστημονική εργασία μείζονος σημασίας ούσα σε θέση να καταδείξει το αν και κατά πόσο οι μηχανισμοί της αγοράς – αλλά και οι συνακόλουθες αντισταθμιστικές πολιτικές – συμβάλλουν, υπό συνθήκες οικονομικής ολοκλήρωσης, στην άμβλυνση ή στην όξυνσή τους.
- ▶ Η καταγεγραμμένη ιστορική εμπειρία της Ενιαίας Αγοράς έχει φανερώσει ότι, καίτοι παίγνιο θετικού αθροίσματος, η οικονομική ολοκλήρωση της ΕΕ αναδεικνύει νικητές και ηττημένους, τόσο σε σχετικούς όσο και σε απόλυτους όρους.
- ▶ Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η εμπειρική διερεύνηση της ύπαρξης τάσεων σύγκλισης ή απόκλισης ως προς το επίπεδο ευημερίας (σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ) των επιμέρους περιοχών της ΕΕ (χωρικά επίπεδα NUTS 0, 2 & 3).

Βασικές έννοιες της σύγκλισης/απόκλισης I

σύγκλιση τύπου β (β -σύγκλιση) (Barro και Sala-i-Martin, 1995):

Προκύπτει από το νεοκλασικό υπόδειγμα του Solow. Υποδηλώνει την ύπαρξη μιας συστηματικής τάσης των οικονομιών που παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα κ.κ. ΑΕΠ, να μεγεθύνονται γρηγορότερα από εκείνες που παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα.

▶ απόλυτη β -σύγκλιση:

- Προϋπόθεση η παρουσία σχετικής ομοιογένειας σε διαρθρωτικούς, δημογραφικούς και άλλους παράγοντες (π.χ περιφέρειες μιας χώρας).
- Σύγκλιση στο ίδιο σημείο μακροχρόνιας ισορροπίας.

▶ υπό-συνθήκη β -σύγκλιση:

- Προϋπόθεση η παρουσία ανομοιογένειας σε διαρθρωτικούς, δημογραφικούς και άλλους παράγοντες (π.χ. χώρες όλου του κόσμου).
- Σύγκλιση σε διαφορετικά επίπεδα μακροχρόνιας ισορροπίας, μοναδικά για κάθε περιφέρεια.
- Η έννοια αυτή είναι συμβατή με αύξηση των ανισοτήτων.

Βασικές έννοιες της σύγκλισης/απόκλισης II

- ▶ σύγκλιση τύπου σ (σ-σύγκλιση) (Barro και Sala-i-Martin, 1995):

- Παρατηρείται εάν υφίσταται διαχρονική μείωση της διασποράς του κ.κ. ΑΕΠ.

- ▶ σύγκλιση κατά ομάδες: (Galor, 1996)

- Είναι δυνατή η ύπαρξη σύγκλισης μεταξύ διαφόρων (παρόμοιων) οικονομιών που δημιουργούν μια ομάδα (club) μέσα σε ένα χωρικό σύνολο, χωρίς όμως την ύπαρξη σύγκλισης με τις υπόλοιπες ομάδες.

- Η έννοια αυτή είναι συμβατή με αύξηση των ανισοτήτων.

Τεχνικές ανάλυσης των περιφερειακών ανισοτήτων: Μέτρηση της σ-σύγκλισης (συντελεστής Μεταβλητότητας)

Εξετάζεται η απόκλιση όλων των τιμών μιας στατιστικής σειράς περιφερειακών στοιχείων από τον αριθμητικό μέσο (σ-σύγκλιση)

Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται από τη σχέση:

$$CV = 100 \frac{\sigma}{\bar{x}}$$

Όπου σ = μέση απόκλιση τετραγώνου

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$$

Τεχνικές ανάλυσης των περιφερειακών ανισοτήτων: Μέτρηση της β-σύγκλισης (οικονομετρικό υπόδειγμα)

- ▶ Το βασικό οικονομετρικό υπόδειγμα της απόλυτης β-σύγκλισης έχει την εξής μορφή:

$$\ln\left(\frac{Y_T}{Y_t}\right) = \alpha + \beta \ln Y_t + \varepsilon_i$$

όπου Y_T =το ΑΕΠ του τελικού έτους και Y_t = το ΑΕΠ του αρχικού έτους.

- Αρνητικές και στατιστικά σημαντικές τιμές του β υποδηλώνουν ότι οι οικονομίες με υψηλότερο αρχικό κ.κ. ΑΕΠ παρουσιάζουν μικρότερους ρυθμούς μεταβολής του και επομένως υποδεικνύουν ύπαρξη απόλυτης β-σύγκλισης.
- Από το β μπορεί να εξαχθεί η ετήσια ταχύτητα σύγκλισης. Η εύρεση ετήσιας ταχύτητας σύγκλισης της τάξεως του 2% υποδηλώνει ότι θα χρειαστούν περίπου 35 χρόνια, ώστε να καλυφθεί το 50% του χάσματος μεταξύ φτωχών και πλούσιων οικονομιών.

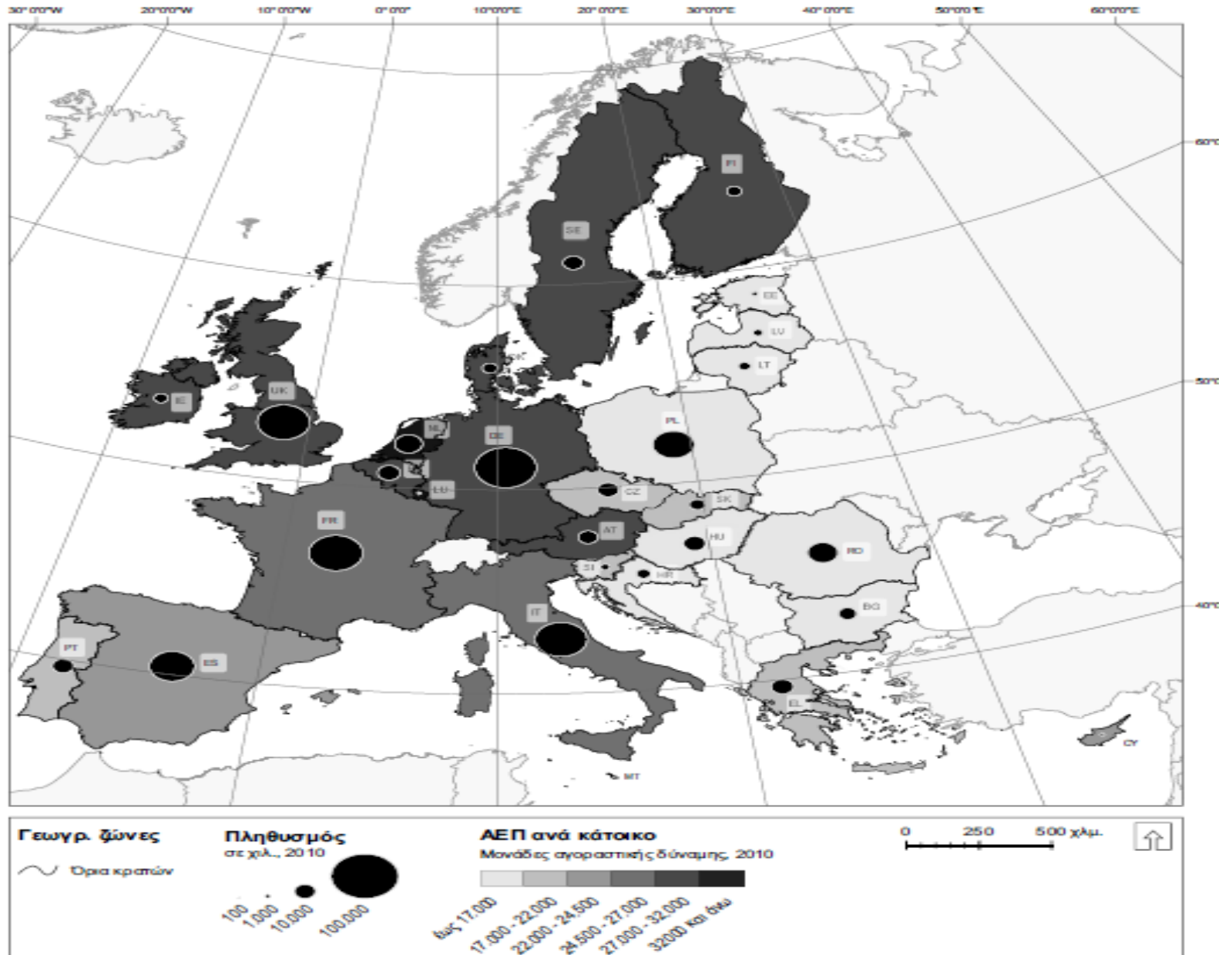
Οικονομικές ανισότητες στις χώρες της Ε.Ε

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1
Τυποποιημένα δεδομένα για τις χώρες της ΕΕ

ΧΩΡΑ	ΕΚΤΑΣΗ (σε τετρ. χλμ.) (2013)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (κάτοικοι) (έτος 2011)	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (σε τετρ. χλμ./κάτοικο) (έτος 2011)	ΑΕΠ (ΜΑΔ) (τρέχουσες τιμές) (έτος 2010)	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (ΜΑΔ/κάτοικο) (τρέχουσες τιμές) (έτος 2010)
Βέγιο	30.528	11.047.700	362	318.151.111.200	29.200
Γαλλία	632.833	65.161.300	103	1.717.912.373.000	26.500
Γερμανία	357.108	81.797.700	229	2.371.530.970.000	29.000
Ιταλία	301.336	60.723.600	202	1.493.939.609.500	24.700
Λουξεμβούργο	2.586	518.300	200	33.053.335.600	65.200
Ολλανδία	41.543	16.693.100	402	533.354.147.400	32.100
Δανία	43.098	5.570.600	129	173.642.477.900	31.300
Ην. Βασίλειο	243.553	62.271.200	256	1.693.776.014.400	27.200
Ιρλανδία	69.797	4.576.700	66	141.389.649.600	31.600
Ελλάδα	131.957	11.300.000	86	241.980.542.800	21.400
Ισπανία	505.991	46.174.600	91	1.119.524.595.300	24.300
Πορτογαλία	92.090	10.557.000	115	209.555.716.200	19.700
Αυστρία	83.879	8.423.600	100	260.921.878.100	31.100
Σουηδία	441.370	9.449.200	21	283.219.405.200	30.200
Φινλανδία	338.419	5.388.300	16	148.564.850.400	27.700
Εσθονία	45.227	1.399.900	31	20.772.495.500	15.500
Κύπρος	9.250	850.900	92	19.574.925.600	23.600
Λετονία	64.559	2.058.200	32	29.554.905.600	13.200
Λιθουανία	65.300	3.030.200	46	48.973.618.000	14.900
Μάλτα	316	416.700	1.319	8.735.895.000	21.000
Ουγγαρία	93.028	9.971.700	107	159.000.365.700	15.900
Πολωνία	312.685	38.534.200	123	584.210.349.900	15.300
Σλοβακία	49.035	5.398.400	110	97.198.772.100	17.900
Σλοβενία	20.273	2.052.800	101	41.995.951.500	20.500
Τσεχία	78.867	10.496.100	133	205.135.944.000	19.500
Βουλγαρία	111.002	7.348.300	66	80.616.892.300	10.700
Ρουμανία	238.391	21.384.800	90	244.393.211.400	11.400
Ευρ. Ένωση	4.404.021	493.145.900	114	12.280.680.003.200	24.473

Πηγή: EUROSTAT - ίδια επεξεργασία

Επίπεδα πληθυσμού και κατά κεφαλήν ΑΕΠ των κρατών-μελών της ΕΕ

Υπολογισμός των τάσεων (απόλυτης) β-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση)
μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, 1995-2010

απόλυτη β-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) 1995-2010				
	συντελεστής β	στατιστική σημαντικότητα	ταχύτητα ετήσιας σύγκλισης	ημιζωή (σε έτη)
κράτη-μέλη ΕΕ	-0,025	***	3,13%	22

Πηγές: EUROSTAT· ίδια επεξεργασία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5
Υπολογισμός των τάσεων σ-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση)
μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, 1995-2010

σ-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση)				
	1995	2000	2005	2010
κράτη-μέλη ΕΕ	0,393	0,342	0,287	0,238

Πηγές: EUROSTAT· ίδια επεξεργασία.

Οικονομικές ανισότητες στις περιφέρειες της Ε.Ε

Τυποποιημένα δεδομένα για τις περιφέρειες των χωρών της ΕΕ

ΧΩΡΑ	ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (πλήθος) (έτος 2013)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (κάτοικοι) (έτος 2011)			ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (ΜΑΔ/κάτοικο) (τρέχουσες τιμές) (έτος 2010)		
		ελάχιστος	μέσος	μέγιστος	ελάχιστο	μέσο	μέγιστο
Βέλγιο	11	274.000 (Luxembourg)	1.004.345	1.782.100 (Antwerpen)	19.000 (Hainaut)	28.145	54.700 (Bruxelles)
Γαλλία	26	236.800 (Guyane)	2.506.200	11.883.100 (Île de France)	13.000 (Guyane)	22.023	44.200 (Île de France)
Γερμανία	39	513.100 (Trier)	2.152.568	5.159.600 (Düsseldorf)	19.700 (Thüringen)	28.089	49.600 (Hamburg)
Ιταλία	20	128.500 (Valle d'Aosta)	3.009.610	9.955.100 (Lombardia)	15.600 (Campania)	24.115	35.600 (Provincia Autonoma Trentino-Alto Adige/Südtirol)
Λουξεμβούργο	1	518.300 (Luxembourg)	518.300	518.300 (Luxembourg)	65.200 (Luxembourg)	65.200	65.200 (Luxembourg)
Ολλανδία	12	381.500 (Zeeland)	1.391.100	3.540.400 (Zuid-Holland)	22.800 (Flevoland)	30.717	44.100 (Groningen)
Δανία	5	579.900 (Nordjylland)	1.114.100	1.707.000 (Hovedstaden)	22.200 (Sjælland)	28.760	38.400 (Hovedstaden)
Ην. Βασίλειο	37	448.100 (Highlands and Islands)	1.711.666	4.474.500 (Outer London)	17.200 (West Wales and The Valleys)	25.089	80.300 (Inner London)
Ιρλανδία	2	1.237.000 (Border, Midland and Western)	2.228.400	3.339.800 (Southern and Eastern)	20.700 (Border, Midland and Western)	28.150	35.600 (Southern and Eastern)
Ελλάδα	13	199.300 (Voreio Aigaio)	869.231	4.111.500 (Attiki)	15.000 (Ipeiros)	18.908	28.200 (Attiki)
Ισπανία	19	75.200 (Ciudad Autónoma de Mellila)	2.430.247	8.271.300 (Andalucía)	16.900 (Extremadura)	23.858	32.200 (País Vasco)

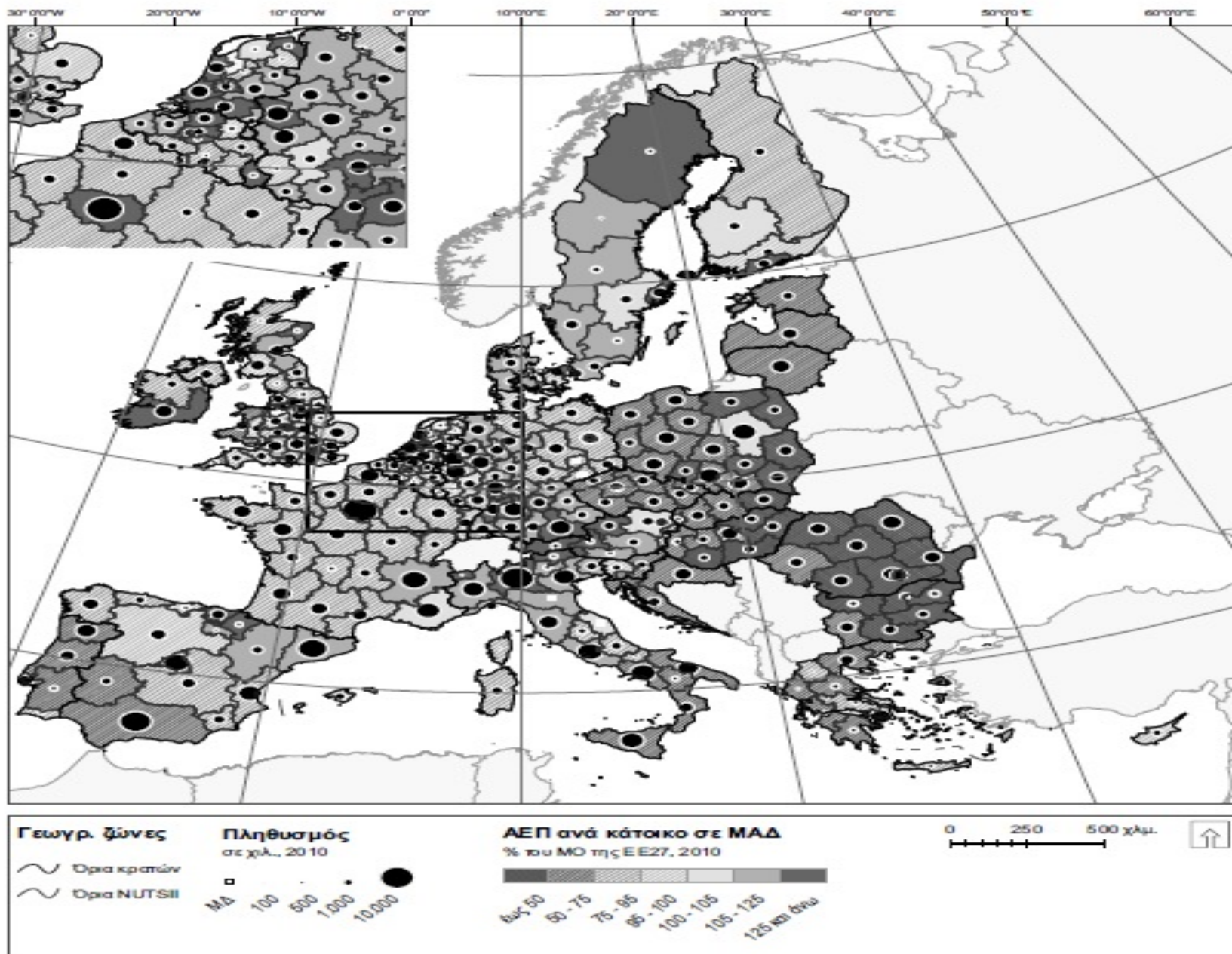
Πορτογαλία	7	246.900 (Região Autónoma dos Açores)	1.508.140	3.686.800 (Norte)	15.800 (Norte)	20.272	27.400 (Lisboa)
Αυστρία	9	285.600 (Burgenland)	935.944	1.722.700 (Wien)	21.200 (Burgenland)	30.256	40.300 (Wien)
Σουηδία	8	368.900 (Mellersta Norrland)	1.181.163	2.072.900 (Stockholm)	25.800 (Östra Mellansverige)	29.288	41.100 (Stockholm)
Φινλανδία	5	28.200 (Åland)	1.077.660	1.540.700 (Helsinki-Uusimaa)	22.500 (Länsi-Suomi)	28.460	37.800 (Helsinki-Uusimaa)
Εσθονία	1	1.399.900 (Eesti)	1.399.900	1.399.900 (Eesti)	15.500 (Eesti)	15.500	15.500 (Eesti)
Κύπρος	1	850.900 (Kypros)	850.900	850.900 (Kypros)	23.600 (Kypros)	23.600	23.600 (Kypros)
Λετονία	1	2.058.200 (Latvija)	2.058.200	2.058.200 (Latvija)	13.200 (Latvija)	13.200	13.200 (Latvija)
Λιθουανία	1	3.030.200 (Lietuva)	3.030.200	3.030.200 (Lietuva)	14.900 (Lietuva)	14.900	14.900 (Lietuva)
Μάλτα	1	416.700 (Malta)	416.700	416.700 (Malta)	21.000 (Malta)	21.000	21.000 (Malta)
Ουγγαρία	7	937.200 (Dél-Dunántúl)	1.424.530	2.978.200 (Közép-Magyarország)	9.700 (Észak-Magyarország)	13.843	26.100 (Közép-Magyarország)
Πολωνία	16	1.015.600 (Opolskie)	2.408.370	5.276.300 (Mazowieckie)	10.300 (Lubelskie)	13.869	24.900 (Mazowieckie)
Σλοβακία	4	603.200 (Bratislavský kraj)	1.349.575	1.839.000 (Západné Slovensko)	12.100 (Východné Slovensko)	21.625	43.100 (Bratislavský kraj)
Σλοβενία	2	968.900 (Zahodna Slovenija)	1.026.450	1.084.000 (Vzhodna Slovenija)	17.000 (Vzhodna Slovenija)	20.750	24.500 (Zahodna Slovenija)
Τσεχία	8	1.131.700 (Severozápad)	1.312.025	1.677.100 (Jihovýchod)	15.400 (Severozápad)	19.663	42.200 (Praha)
Βουλγαρία	6	842.400 (Severozapaden)	1.224.717	2.132.500 (Yugozapaden)	6.500 (Severozapaden)	9.467	18.400 (Yugozapaden)
Ρουμανία	8	1.910.700 (Vest)	2.673.100	3.702.000 (Nord-Est)	7.000 (Nord-Est)	11.975	27.100 (Bucuresti – Ilfov)
Ευρ. Ένωση	270	28.200 (Åland)	1.871.313	11.883.100 (Île de France)	6.500 (Severozapaden)	23.527	80.300 (Inner London)

Τυποποιημένα δεδομένα για τους νομούς των χωρών της ΕΕ

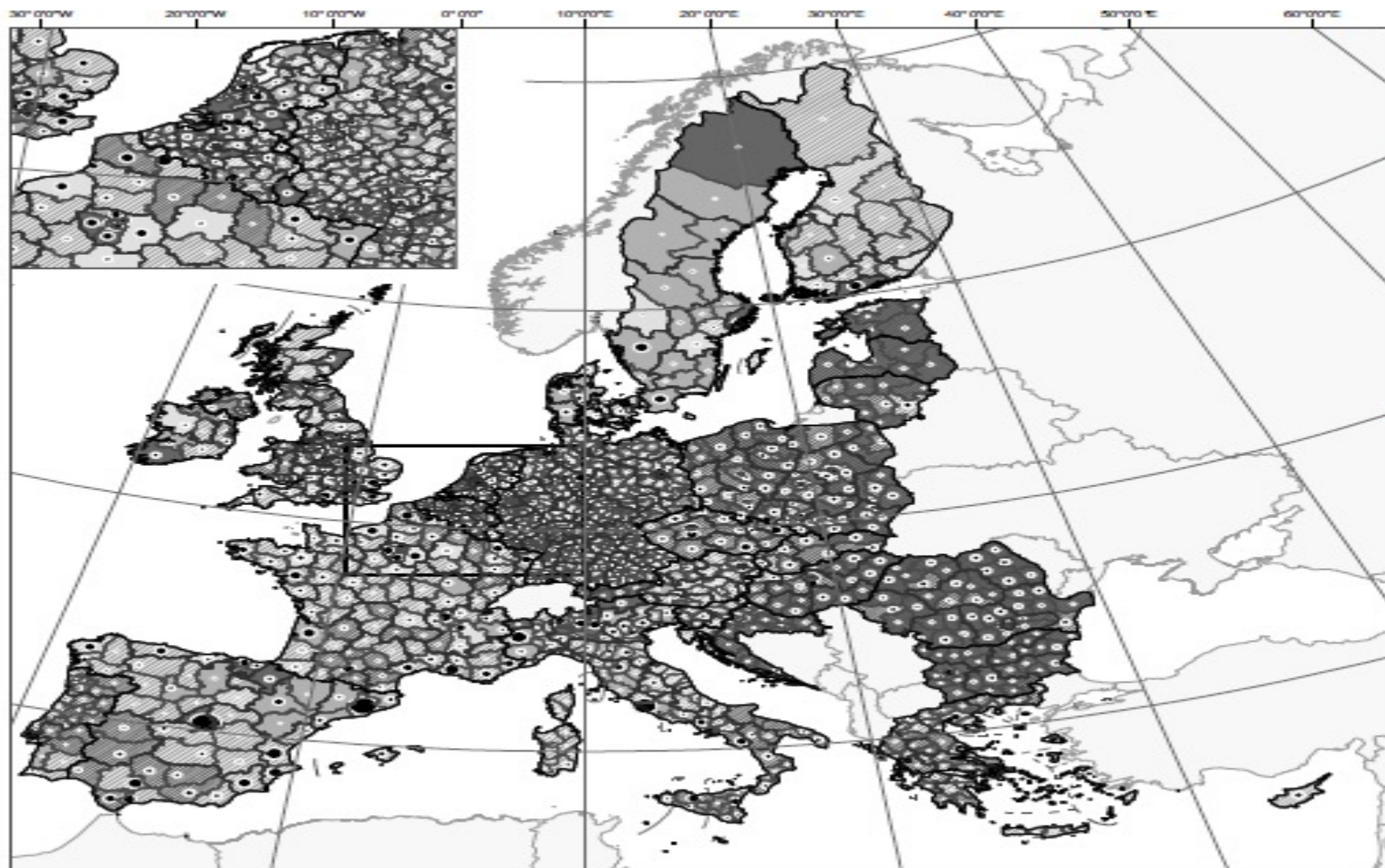
ΧΩΡΑ	ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (πλήθος) (έτος 2013)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (κάτοικοι) (έτος 2011)			ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (ΜΑΔ/κάτοικο) (τρέχουσες τιμές) (έτος 2010)		
		ελάχιστος	μέσος	μέγιστος	ελάχιστο	μέσο	μέγιστο
Βέλγιο	44	46.100 (Bastogne)	251.089	1.148.100 (Bruxelles)	12.900 (Thuin)	23.711	54.700 (Bruxelles)
Γαλλία	100	78.200 (Lozère)	651.612	2.582.200 (Nord)	13.000 (Guyane)	22.728	75.700 (Hauts-de-Seine)
Γερμανία	429	33.900 (Zweibrücken, Kreisfeie Stadt)	203.450	3.481.300 (Berlin)	12.800 (Südwestpfalz)	27.035	87.400 (Wolfsburg, Kreisfeie Stadt)
Ιταλία	111	58.000 (Ogliastro)	551.850	4.214.000 (Roma)	11.400 (Medio Campidano)	23.000	43.900 (Milano)
Λουξεμβούργο	1	518.300 (Luxembourg)	518.300	518.300 (Luxembourg)	65.200 (Luxembourg)	65.200	65.200 (Luxembourg)
Ολλανδία	40	48.900 (Delfzijl en omgeving)	417.328	1.408.700 (Groot-Rijnmond)	16.600 (Oost-Groningen)	29.050	57.100 (Overig Groningen)
Δανία	11	41.700 (Bornholm)	506.427	836.900 (Østjylland)	15.100 (Vestjylland)	29.936	54.400 (Østjylland)
Ην. Βασίλειο	141	20.100 (Orkney Islands)	462.379	1.958.100 (Inner London – East)	14.000 (Wirral)	24.040	143.800 (Inner London – West)
Ιρλανδία	8	284.400 (Midland)	572.100	1.262.200 (Dublin)	18.200 (Border)	27.325	48.200 (Dublin)
Ελλάδα	51	19.200 (Evrytania)	221.569	4.111.500 (Attiki)	10.900 (Karditsa)	17.943	33.600 (Kyklades)
Ισπανία	59	75.200 (Mellila)	877.060	6.378.500 (Madrid)	16.900 (Badajoz)	22.836	35.400 (Álava)
Πορτογαλία	30	40.600 (Pinhal Interior Sul)	351.893	2.043.800 (Grande Lisboa)	10.200 (Serra da Estrela)	16.873	32.700 (Grande Lisboa)

Αυστρία	35	20.900 (Lungau)	240.674	1.722.700 (Wien)	16.600 (Weinviertel)	27.337	40.300 (Wien)
Σουηδία	21	57.300 (Gotlands län)	449.971	2.072.900 (Stockholm)	23.400 (Gotlands län)	27.576	41.100 (Stockholm)
Φινλανδία	19	28.200 (Åland)	283.589	1.540.700 (Helsinki-Uusimaa)	19.800 (Kainuu)	24.637	37.800 (Helsinki-Uusimaa)
Εσθονία	5	139.300 (Kesk-Eesti)	267.960	529.200 (Põhja-Eesti)	9.600 (Kesk-Eesti)	12.840	23.500 (Põhja-Eesti)
Κύπρος	1	850.900 (Kypros)	850.900	850.900 (Kypros)	23.600 (Kypros)	23.600	23.600 (Kypros)
Λετονία	6	210.100 (Vidzeme)	343.017	654.900 (Riga)	7.000 (Latgale)	11.117	22.000 (Riga)
Λιθουανία	10	109.400 (Taurages apskritis)	303.020	809.200 (Vilniaus)	8.200 (Taurages apskritis)	12.580	21.700 (Vilniaus)
Μάλτα	2	28.468 (Gozo and Comino)	208.350	388.232 (Malta)	14.800 (Gozo and Comino)	18.150	21.500 (Malta)
Ουγγαρία	20	200.400 (Nógrád)	498.600	1.736.900 (Budapest)	7.200 (Nógrád)	12.915	34.900 (Budapest)
Πολωνία	66	279.100 (Suwalski)	583.852	1.704.300 (Miasto Warszawa)	8.100 (Przemyski)	14.067	46.100 (Miasto Warszawa)
Σλοβακία	8	554.800 (Trnavský kraj)	674.788	814.700 (Presovský kraj)	10.100 (Presovský kraj)	18.375	43.100 (Bratislavský kraj)
Σλοβενία	12	44.100 (Zasavska)	171.067	534.800 (Osrednjeslovenska)	13.500 (Pomurska)	18.125	29.000 (Osrednjeslovenska)
Τσεχία	14	303.500 (Karlovarský kraj)	749.736	1.272.200 (Stredoceský kraj)	14.100 (Karlovarský kraj)	18.043	42.200 (Hlavní mesto Praha)
Βουλγαρία	28	100.300 (Vildin)	262.439	1.294.200 (Sofia stolitsa)	5.100 (Silistra)	7.818	25.800 (Sofia stolitsa)
Ρουμανία	42	221.700 (Covasna)	509.162	1.930.900 (Bucuresti)	3.100 (Bucuresti)	12.976	172.100 (Ilfov)
Ευρ. Ένωση	1.314	19.200 (Evrytania)	394.059	6.378.500 (Madrid)	3.100 (Bucuresti)	22.997	172.100 (Ilfov)

Επίπεδα πληθυσμού και κατά κεφαλήν ΑΕΠ των περιφερειών της ΕΕ (χωρικό επίπεδο NUTS II) στο πλαίσιο της ΕΕ

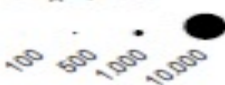
Επίπεδα πληθυσμού και κατά κεφαλήν ΑΕΠ των περιφερειών της ΕΕ (χωρικό επίπεδο NUTS III) στο πλαίσιο της ΕΕ

Γεωγρ. ζώνες

- Όρια κρατών
- Όρια NUTSII
- Όρια NUTSIII

Πληθυσμός σε χιλ., 2010

ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ % του ΜΟ της ΕΕ27, 2010

0 250 500 χιλμ.

Λόγος μέγιστης / ελάχιστης τιμής (max / min) του ΑΕΠ κατά κεφαλή
σε επίπεδο NUTS II και NUTS III

ΧΩΡΑ	Λόγος μέγιστης/ελάχιστης τιμής (χωρικό επίπεδο NUTS II)				Λόγος μέγιστης/ελάχιστης τιμής (χωρικό επίπεδο NUTS III)			
	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010
Βέλγιο	2.993	3.086	3.000	2.878	4.600	4.717	4.697	4.228
Γαλλία	2.081	2.096	2.024	2.194	5.359	6.220	5.777	5.810
Γερμανία	2.855	2.681	2.733	2.522	13.486	13.825	14.475	6.815
Ιταλία	2.279	2.142	2.284	3.856				
Λουξεμβούργο								
Ολλανδία	1.632	1.596	1.672	1.933	2.344	2.426	2.771	3.443
Δανία	1.563	1.661	1.674	1.732	1.985	2.004	2.053	3.585
Ην. Βασίλειο	4.076	4.319	4.418	4.661	8.458	10.372	9.232	10.298
Ιρλανδία	1.514	1.558	1.567	1.713	2.000	2.090	2.086	2.644
Ελλάδα	1.844	1.638	1.756	1.891	4.400	3.410	2.792	3.090
Ισπανία	2.041	2.152	1.923	1.899	2.246	2.227	2.187	2.095
Πορτογαλία	1.653	1.750	1.800	1.746	3.641	3.561	3.324	3.176
Αυστρία			2.075	1.955	1.909	2.720	2.633	2.434
Σουηδία	1.492	1.628	1.628	1.594	1.574	1.780	1.726	1.754
Φινλανδία			1.755	1.630	1.681	2.140	1.980	1.908
Εσθονία						2.233	2.560	2.455
Κύπρος								
Λετονία						3.333	3.571	3.130
Λιθουανία					1.889	2.450	3.100	2.653
Μάλτα						1.177	1.437	1.449
Ουγγαρία	2.344	2.536	2.695	3.500	4.133	4.818	3.500	
Πολωνία	1.714	2.176	2.295	2.419		5.074	5.081	5.653
Σλοβακία	2.857	2.871	3.412	3.561	3.333	3.560	4.143	4.232
Σλοβενία	1.412	1.391	1.454	1.444	1.850	1.886	2.135	2.149
Τσεχία	2.000	2.469	2.688	2.759	2.000	2.469	2.792	3.000
Βουλγαρία	1.500	1.769	1.957	2.828	2.000	2.636	3.278	5.000
Ρουμανία	1.800	3.000	3.240	3.833	2.375	4.556	4.941	54.688

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9

Υπολογισμός των τάσεων (απόλυτης) β-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση) μεταξύ των περιφερειών (χωρικά επίπεδα NUTS II και NUTS III) της ΕΕ, 1995-2010

ΧΩΡΑ	απόλυτη β-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS II) 1995-2010				απόλυτη β-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS III) 1995-2010			
	συντελεστής β	στατιστική σημαντικό- τητα	ταχύτητα ετήσιας σύγκλισης	ημιζωή (σε έτη)	συντελεστής β	στατιστική σημαντικό- τητα	ταχύτητα ετήσιας σύγκλισης	ημιζωή (σε έτη)
περιφέρειες ΕΕ	-0,015	***	1,70%	41	-0,011	***	1,20%	58

Πηγές: EUROSTAT· ίδια επεξεργασία.

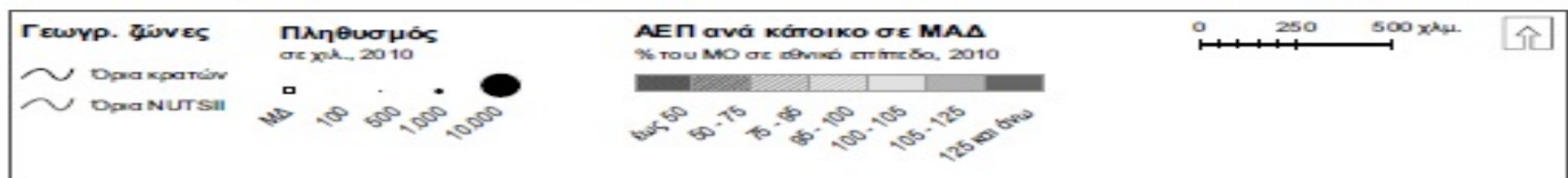
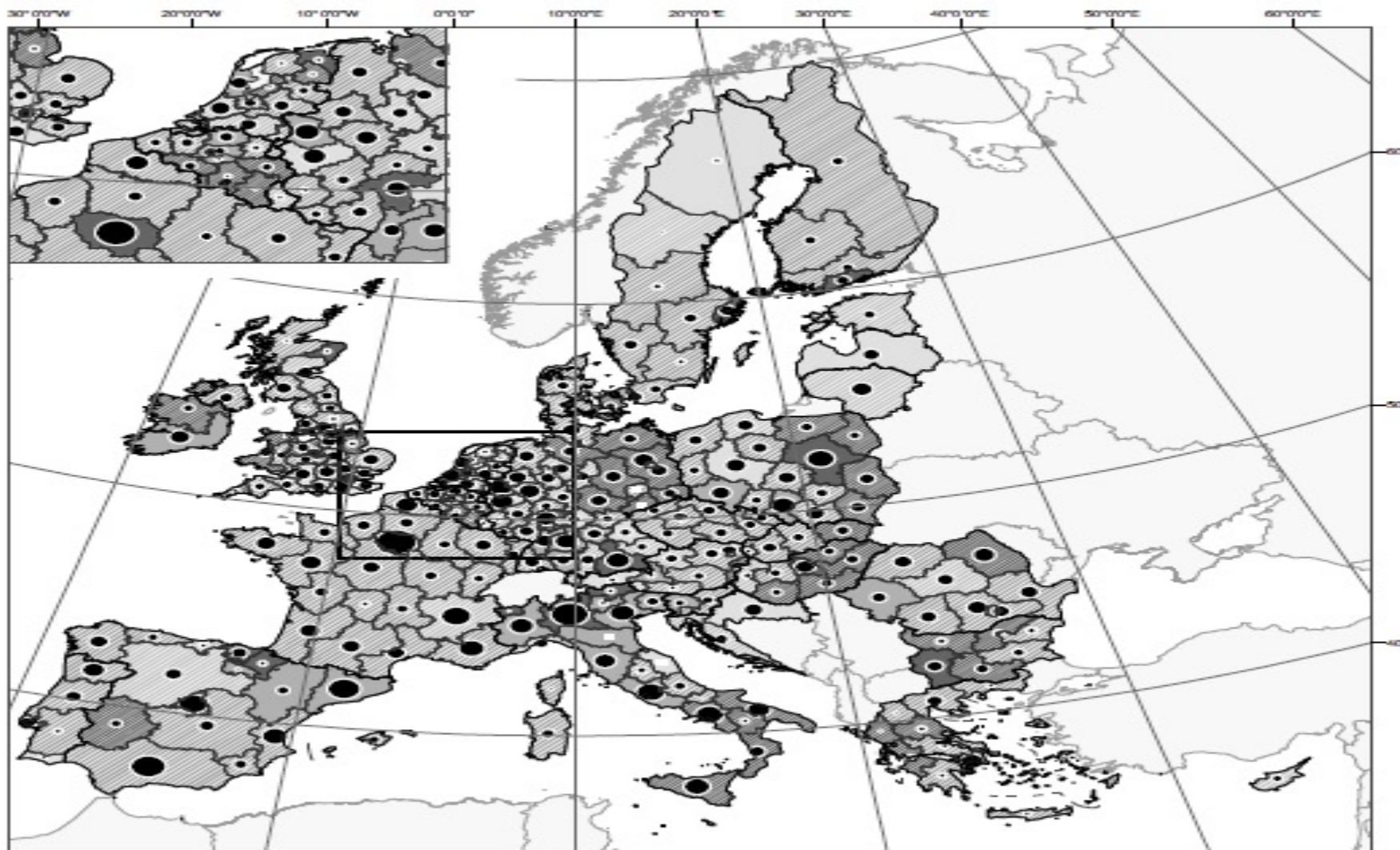
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10

Υπολογισμός των τάσεων σ-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση) μεταξύ των περιφερειών (χωρικά επίπεδα NUTS II και NUTS III) της ΕΕ, 1995-2010

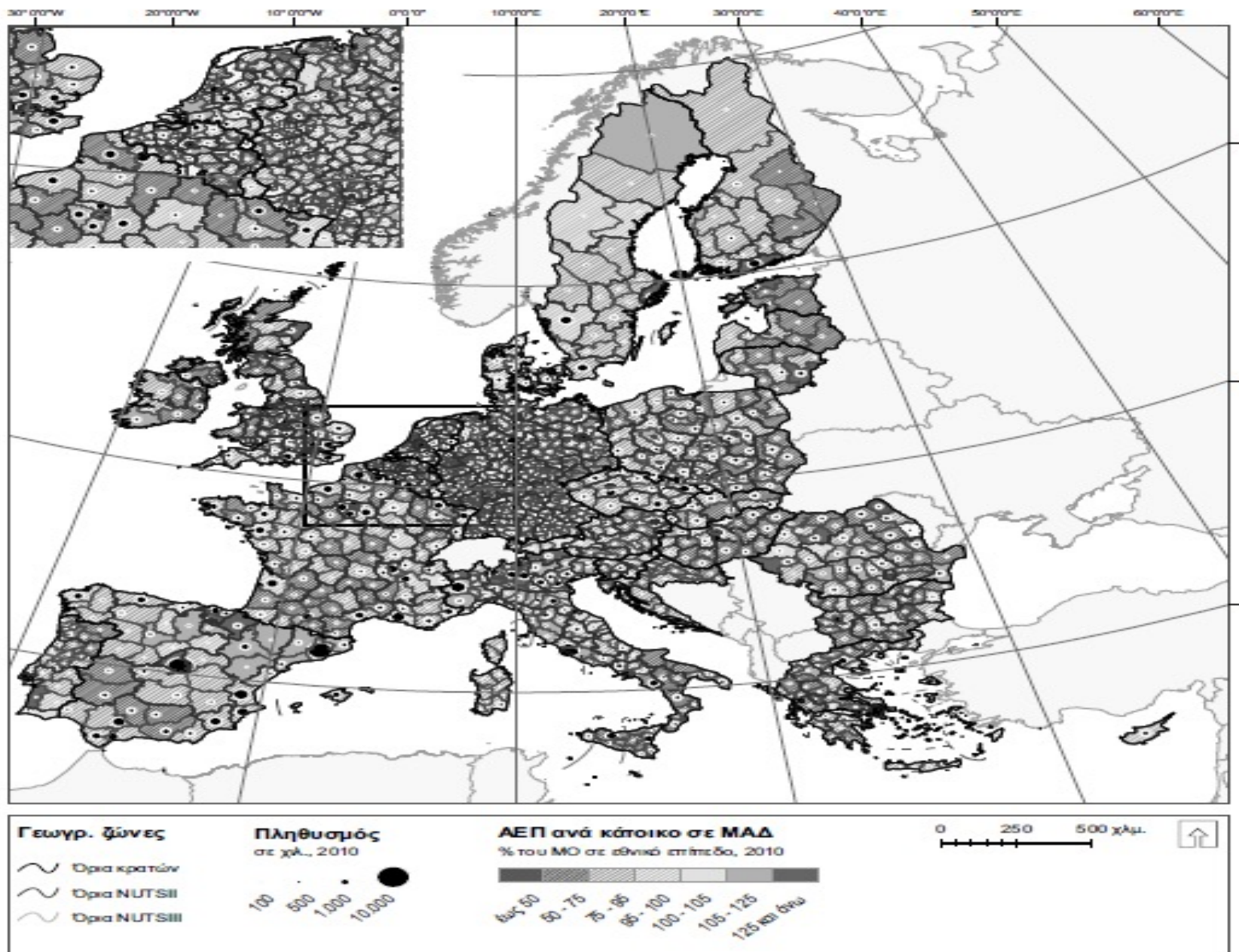
ΧΩΡΑ	σ-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS II)				σ-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS III)			
	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010
περιφέρειες ΕΕ	0,476	0,452	0,425	0,411	0,515	0,568	0,553	0,548

Περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό των χωρών της Ε.Ε

Επίπεδα πληθυσμού και κατά κεφαλήν ΑΕΠ των περιφερειών της ΕΕ (χωρικό επίπεδο NUTS II) στο εθνικό πλαίσιο

Επίπεδα πληθυσμού και κατά κεφαλήν ΑΕΠ των περιφερειών της ΕΕ (χωρικό επίπεδο NUTS III) στο εθνικό πλαίσιο

Υπολογισμός των τάσεων σ-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση)
μεταξύ των περιφερειών (χωρικά επίπεδα NUTS II και NUTS III)
του κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ (εθνικό πλαίσιο), 1995-2010

ΧΩΡΑ	σ-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS II)				σ-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS III)			
	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010
Βέλγιο	0,385	0,386	0,375	0,342	0,530	0,535	0,525	0,486
Γαλλία	0,302	0,328	0,322	0,401	0,481	0,538	0,523	0,581
Γερμανία	0,229	0,239	0,247	0,218	0,618	0,637	0,639	0,449
Ιταλία		0,278	0,271	0,268				0,271
Λουξεμβούργο								
Ολλανδία	0,129	0,148	0,154	0,155	0,375	0,257	0,292	0,313
Δανία	0,174	0,187	0,201	0,205	0,239	0,241	0,255	0,425
Ην. Βασίλειο	0,365	0,420	0,461	0,513	0,558	0,656	0,667	0,727
Ιρλανδία	0,205	0,218	0,221	0,263	0,292	0,312	0,371	0,470
Ελλάδα	0,168	0,158	0,273	0,316	0,274	0,255	0,358	0,382
Ισπανία	0,215	0,237	0,206	0,205	0,233	0,263	0,231	0,232
Πορτογαλία	0,233	0,253	0,263	0,256	0,465	0,484	0,504	0,472
Αυστρία		0,221	0,199	0,188		0,373	0,341	0,314
Σουηδία	0,161	0,211	0,210	0,195	0,183	0,249	0,245	0,227
Φινλανδία		0,227	0,198	0,223		0,300	0,260	0,283
Εσθονία						0,476	0,559	0,537
Κύπρος								
Λετονία						0,594	0,651	0,587
Λιθουανία					0,319	0,300	0,388	0,396
Μάλτα								
Ουγγαρία		0,396	0,470	0,513		0,600	0,685	0,761
Πολωνία	0,189	0,272	0,293	0,326		0,523	0,543	0,567
Σλοβακία	0,386	0,391	0,465	0,461	0,425	0,432	0,517	0,513
Σλοβενία	0,171	0,164	0,185	0,182	0,266	0,262	0,312	0,315
Τσεχία	0,251	0,347	0,398	0,424	0,262	0,372	0,436	0,470
Βουλγαρία	0,163	0,235	0,335	0,517	0,285	0,398	0,550	0,884
Ρουμανία	0,168	0,381	0,402	0,464	0,232	0,510	0,538	1,419

Υπολογισμός των τάσεων (απόλυτης) β-σύγκλισης (με πληθυσμιακή στάθμιση) μεταξύ των περιφερειών (χωρικά επίπεδα NUTS II και NUTS III) του κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ (εθνικό πλαίσιο), 1995-2010

ΧΩΡΑ	απόλυτη β-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS II) 1995-2010				απόλυτη β-σύγκλιση (με πληθυσμιακή στάθμιση) (χωρικό επίπεδο NUTS III) 1995-2010			
	συντελεστής β	στατιστική σημαντικό- τητα	ταχύτητα ετήσιας σύγκλισης	ημιζωή (σε έτη)	συντελεστής β	στατιστική σημαντικό- τητα	ταχύτητα ετήσιας σύγκλισης	Ημιζωή
Βέλγιο	-0,003				-0,007	**	0,07%	94 έτη
Γαλλία	0,014	***			0,004	***		
Γερμανία	-0,011	*	1,20%	58	-0,013	***	1,45%	48 έτη
Ιταλία	-0,004	**	0,41%	168				
Λουξεμβούργο								
Ολλανδία	0,004				0,011	***		
Δανία					-0,012			
Ην. Βασίλειο	0,004				-0,007	*	0,74%	94 έτη
Ιρλανδία								
Ελλάδα	0,067	*			0,042	*		
Ισπανία	-0,006	**	0,63%	110	-0,004	*	0,41%	168 έτη
Πορτογαλία					0,003			
Αυστρία					-0,015	***	1,70%	41 έτη
Σουηδία					0,013	***		
Φινλανδία					-0,003			
Εσθονία								
Κύπρος								
Λετονία								
Λιθουανία					0,057	**		
Μάλτα								
Ουγγαρία					0,010	*		
Πολωνία	0,028	**			0,004	*		
Σλοβακία								
Σλοβενία					0,002			
Τσεχία					0,032	***		
Βουλγαρία					0,081	***		
Ρουμανία					-0,137	***	20%	3 έτη

Τα διαμορφωθέντα χωρικά πρότυπα ευημερίας στην ΕΕ και η σημασία τους

- ▶ Η εξέταση των περιφερειακών ανισοτήτων στην ΕΕ φανερώνει την παγίωση ενός ανισομερούς χωρικού προτύπου ανάπτυξης «κέντρου-περιφέρειας» το οποίο επεκτείνεται και προς ανατολάς, έπειτα από τις τελευταίες διευρύνσεις της ΕΕ.
- ▶ Διαπιστώνεται η έντονη κυριαρχία των μητροπολιτικών κέντρων καθώς και ο δυναμισμός ορισμένων αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους και ορισμένων τουριστικών περιοχών. Η αναπτυξιακή πορεία των εν λόγω περιοχών αιτιολογεί αφενός τη σύγκλιση η οποία εντοπίζεται σε επίπεδο χωρών και αφετέρου την απόκλιση η οποία εντοπίζεται σε επίπεδο περιφερειών (τόσο εντός των χωρών όσο και στο σύνολο της ΕΕ).
- ▶ Η διατήρηση του ανισομερούς προτύπου χωρικής κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων και της ευημερίας στην ΕΕ και η αδυναμία ουσιαστικής μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων έχει διπλή ανάγνωση, καθότι συνδέεται άμεσα και με τα θεωρητικά ρεύματα σκέψης αλλά και με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές.